

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

БАТЮК О.В.

**РОБОТА З БАТЬКАМИ
УЧНІВ «ГРУПИ РИЗИКУ»
ІНФОРМАЦІЙНО – МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ**

ЛЬВІВ 2018

Батюк О.В. Інформаційно-методичні матеріали на допомогу працівникам психологічної служби закладів професійної (професійно-технічної) освіти у роботі з батьками учнів «групи ризику». – 2018р.- 43 с.

Інформаційно-методичні матеріали на допомогу працівникам психологічної служби у роботі з батьками учнів «групи ризику». Матеріали допоможуть соціальним педагогам, практичним психологам, вихователям та іншим педпрацівникам закладів професійної (професійно-технічної) освіти збагатити свої знання щодо роботи з батьками учнів «групи ризику», попередити причини, які ведуть до зниження якості сімейного виховання та порушень у розвитку і поведінці дітей.

ЗМІСТ.

1. Вступ.	4
2. Вплив сімейного неблагополуччя на розвиток та поведінку підлітка.	5
3. Хто він учень «групи ризику?».	7
4. Завдання роботи працівників психологічної служби з сім'єю.....	9
5. Діагностична робота з батьками учнів «групи ризику».	11
6. Відвідування сімей.	20
7. Педагогічна просвіта батьків.	23
8. Матеріали для бесід та консультацій.	26
9. Додатки.	38
10. Використані джерела.....	43

ВСТУП

Одним з найбільш важливих і в той же час найбільш складних напрямків професійної діяльності соціального педагога та практичного психолога є робота з дітьми, яких так чи інакше завжди виділяють в самостійну категорію - учні «групи ризику».

Слово ризик означає можливість, велику ймовірність чого-небудь, як правило, негативного, небажаного, що може відбутися або не відбутися. Тому, коли говорять про учнів «групи ризику», мається на увазі, що вони знаходяться під впливом деяких небажаних факторів, які можуть спрацювати або не спрацювати.

Причини відхилень в поведінці дитини виникають як результат політичної, соціально-економічної нестабільності суспільства, змін в змісті ціннісних орієнтацій дітей і підлітків, несприятливих сімейно-побутових відносин, відсутність контролю за поведінкою, надмірній зайнятості батьків, епідемії розлучень.

Основним завданням практичного психолога, соціального педагога є виявлення учнів цієї категорії та організація роботи з ними. Робота з даною категорією має бути побудована на постійній підтримці і стимулюванні позитивної поведінки.

В організації роботи з учнями «групи ризику» велику роль відіграє робота з батьками., адже сім'я має найбільший вплив на розвиток та встановлення дитини. Перед батьками, незалежно від соціального статусу, педагогічної освіченості постають питання „Що робити?” і „Як робити?”, для того, щоб виростити і виховати дитину здоровою, розумною, чуйною до інших, урешті-решт, щасливою.

Ці проблеми вічні, як і саме виховання. Адже впродовж усієї історії становлення сімейного виховання так і не було знайдено єдиного, універсального рецепту успішного виховання дитини в сім'ї. І це не дивно, позаяк немає однакових дітей, однакових батьків, як немає і однакових сімей.

Кожна особистість унікальна, неповторна і самодостатня. Для кожної сім'ї характерний свій тип стосунків, стиль спілкування, свій виховний мікроклімат. Він може бути як сприятливим для самореалізації особистості, так і несприятливим.

Як же знайти шлях до серця дитини? Це можливо лише за умови, якщо ставитися до неї як до своєрідної, самобутньої особистості, цінувати її особисте життя, не протиставляючи „дорослому” життю. Лише любов, добро, увага, дорослих до дитини забезпечать відкритість у стосунках, довіру і взаєморозуміння.

Важливим завданням у діяльності працівників психологічної служби є налагодження партнерських взаємин і спільних інтересів з родиною кожного учня, створення доброзичливої атмосфери, забезпечення своєчасної допомоги при виникненні кризових або складних життєвих ситуацій у вихованні дітей на різних вікових етапах.

Успіх в організації роботи з батьками великою мірою залежить від особистості й авторитету педагогів, їх професійності, вміння спілкуватись з батьками, з колегами, з дітьми.

Варіантів роботи в системі «батьки – діти – педагоги» - багато та основа їх єдина – пошуки конструктивних шляхів взаємовідносин. Основою такої співдії має стати єдність у ставленні до дитини як до найвищої цінності.

Тільки разом з батьками, спільними зусиллями вчителі можуть дати велике людське щастя (В.О. Сухомлинський).

2. ВПЛИВ СІМЕЙНОГО НЕБЛАГОПОЛУЧЧЯ НА РОЗВИТОК ТА ПОВЕДІНКУ ПІДЛІТКА.

Сьогодні можна вважати доведеним, що джерела морального неблагополуччя потрібно шукати перш за все у сімейному вихованні. І це неважко пояснити: в дитинстві і ранньому дитинстві сім'я формує особистість дитини.

Хороше сімейне виховання має свої унікальні особливості, які дуже ефективно впливають на становлення майбутньої людини і громадянина. Погане ж сімейне виховання майже завжди призводить до непоправних втрат у формуванні потрібних людських рис дитини. В таких випадках ніяке, навіть добре організоване суспільне виховання практично не може відновити ці втрати. Тому при розв'язанні проблем попередження правопорушень, девіацій учнівської молоді увага в першу чергу націлена на сім'ю, на сімейне виховання.

В благополучній сім'ї стосунки між батьками та дітьми формуються на основі любові, духовної єдності та взаєморозуміння. Вони й створюють той неповторний мікроклімат родини, який сприятливо діє на формування особистості дитини і створює необхідну базу для подальшого позитивного впливу.

Проте в життєвій практиці зустрічаються окремі випадками, коли сім'я не може позитивно вплинути на дитину. Причини цього часом видно, «неозброєним оком», а іноді це трапляється ніби й без видимих причин.

Серед них є такі, які безпосередньо пов'язані з невмінням батьків виховувати або, ще гірше, з байдужістю ставляться до власних дітей. Як правило, грубість, фізичні покарання, жорстокість у ставленні до членів сім'ї сприяють формуванню подібних рис і такого ж ставлення до людей, які дитину оточують. Власне, звідси іноді й бере початок агресивність, некерованість, байдужість підлітків.

Дуже негативно на дитину впливають сімейні конфлікти і сварки, коли кожен із батьків намагається залучити на свій бік дітей. Причому дитина іноді змушена виступати у ролі посередника або судді, до якого апелюють обоє батьків. В подібній ситуації вона поставлена перед необхідністю вибору: кому із батьків віддати перевагу. Це ще більше загострює і без того складну ситуацію в сім'ї. Такими є найбільш типові моменти побутового устрою і внутрішньосімейних стосунків, які призводять до шкідливого, неправильного формування особистості підлітка в подібних сім'ях.

Ситуація відчуженості у вихованні дитини, може бути викликана низькою педагогічною культурою батьків: нерозумінням батьками своїх обов'язків як вихователів, перебільшеним уявленням про самостійність дитини, егоїстичністю, небажанням займатися вихованням. Духовно розвиваючись, дитина, залишена сама на себе, починає засвоювати життєвий досвід, але не під впливом спілкування з батьками чи особами, що замінюють їх, а часто під впливом випадкових знайомих, товаришів, а іноді й під впливом осіб, які ведуть паразитичний спосіб життя. Підростаючи і все більше відчужуючись від батьків, він чи вона поступово звикає до надмірної в даному випадку шкідливої самостійності, яка виявляється не лише в максималістських судженнях, надто викривлених і неправильних за своєю суттю, але й також у надмірній свободі вчинків та дій.

Порівняно часто з явищем відчуження дітей і батьків доводиться зустрічатись у сім'ях неповних, таких, де немає когось із батьків, здебільшого тата. Пояснюється це тим, що в подібних випадках послаблюється сімейний контроль і виховний вплив батьків на дитину.

Життєва практика, показує, що досить часто одинока мати не може замінити вплив батька. Переживання, викликані залишенням сім'ї одного із батьків, травмують психіку дитини. Через недостатній життєвий досвід вона не завжди спроможна дати правильну оцінку тому, що діється навколо, розпад сім'ї викликає у неї образу, невіру в людей, певний скептицизм, переконання, що кожен думає лише про себе, про своє благополуччя. В такій ситуації у її діях легко порушується правильне співвідношення між особистим і громадським — особисте починає переважати, домінувати. У дитини з'являється тенденція протиставляти себе колективу. Виникає сприятливий фон для появи різноманітних конфліктів, і як наслідок — дитина остаточно виходить з-під виховного впливу дорослих,

що, як відомо, таїть в собі неприємні наслідки. У сукупності з іншими причинами це може сприяти виникненню педагогічної запущеності.

Через слабке спілкування з дорослими членами сім'ї і фактичне випадання з внутрішньосімейних відносин діти втрачають почуття відповідальності стосовно близьких, не враховують і не бажають враховувати інтереси людей, що оточують їх, перетворюються на запеклих егоїстів, які в ім'я задоволення своїх потреб або просто примх легко йдуть на порушення норм моралі, поведінки і навіть на злочини.

Це відбувається також і тому, що в процесі сімейного виховання у таких дітей не виробляється необхідний для кожної людини моральний імунітет — здатність протистояти поганим впливам, з якими вона може зустрітись в житті. Неповнолітній Іван Денисов (прізвище змінено), засуджений відповідно до ч. 2 ст. 187 КК України, розповідає: „Батько ніколи не балував мене, та я і не просив його про це, знаючи, як важко розлучитися йому з грошима. Мені хотілося привести додому товаришів, дівчину, але це викликало роздратування батьків. Відносини напружувалися, намічалася перспектива моєї втечі з сім'ї, в якій я себе почував зайвим”. Необхідно зазначити, що йдеться про цілком благополучну сім'ю. Сімейне неблагополуччя має в основі вузол суперечностей між подружжям, між старшими і молодшими. Особливо гостро в сучасних сім'ях переживають конфлікти, що виникають на ґрунті боротьби за лідерство в різних сферах сімейного життя, конфлікти щодо пияцтва, розподілу сімейного бюджету. У процесі розвитку конфлікту або відбувається пристосування, або сім'я руйнується.

Негативно позначаються на вихованні дітей низьке матеріальне становище сім'ї, погані умови проживання. Діти з таких сімей відчуваються серед однолітків меншовартісними, бо вирізняються із загальної маси одягом, відсутністю грошей свої потреби. Це психологічно пригнічує їх, озлоблює проти батьків, яких вони вважають невдахами. Згодом ця злість переноситься на однолітків, педагогів.

Серед труднощів характерних для сьогодення для багатьох батьків є дефіцит часу. Велика зайнятість на роботі залишає деяким із них дуже мало часу для щоденного глибокого спілкування зі своїми дітьми, які ростуть і поступово стають дорослими. Дефіцит часу призводить до дефіциту спілкування і тому сприяє відчуженню дітей від батьків, втраті взаєморозуміння і, зрештою, може, дуже суттєво, змінити родинну атмосферу, створити шкідливу дистанцію між дітьми й батьками.

Ефективність виховання дітей у сім'ї залежить від створення в ній належних умов. Головна умова сімейного виховання — міцний фундамент сім'ї, що базується на її непорушному авторитеті, любові до дітей і відданості обов'язку їх виховання, материнському покликанні жінки, піднесенні ролі батьків у створенні та захисті домашнього вогнища, забезпеченні на їх прикладі моральної підготовки молоді до подружнього життя.

Отже, в складних сучасних умовах, допомога з боку закладу освіти сім'ї є дуже потрібною та важливою. Головна мета в роботі з батьками — дати батькам систему теоретичних знань та практичних навичок, спрямованих на встановлення нормального сімейного мікроклімату, налагодження взаємин між батьками і дітьми, батьками і вчителями, бути демократичними, критично мислити, приймати продумані рішення.

Виховуючи, навчаючи дитину, ми повинні пам'ятати, що є три важливі речі, які батьки, педагоги можуть дати своїм вихованцям:

- любити їх
- захищати їх
- дати їм можливість обрати свій життєвий шлях.

«Не думайте, що ви виховуєте дитину тільки тоді, коли з нею розмовляєте, повчаєте чи караєте її. Ви виховуєте її кожної миті свого життя, навіть тоді, коли вас немає вдома» говорив А.С. Макаренко.

3. ХТО ВІН УЧЕНЬ «ГРУПИ РИЗИКУ?».

Сьогодні профілактична спрямованість є однією з провідних функцій соціально-психологічної та педагогічної діяльності. Це зумовлено, у першу чергу, зростанням кількості дітей із проявами девіантної поведінки серед підлітків та молоді, посиленням асоціальних рис молодіжної субкультури, поширенням дитячої злочинності, алкоголізму та наркоманії.

До порушень у поведінці учнів ведуть соціально-економічні, психолого-педагогічні та медико - біологічні причини, які діють у тісному зв'язку і потребують індивідуального вирішення у кожному випадку.

Виявлення учнів із соціально-емоційними проблемами здійснюється працівниками психологічної служби в процесі скринінгового дослідження особливостей контингенту учнів або в результаті отримання сигналу щодо проблеми від самого учня, педагога, батьків або інших представників найближчого оточення підлітка. Звичайно ж, психологу або соціальному педагогу складно самотужки охопити весь учнівський колектив. Тому виконання цього завдання відбувається у співпраці із класними керівниками, майстрами в/н., а також батьками.

Аналізуючи зібрану інформацію, диференціюються зазначені категорії учнів та їх родини у дві розширені групи:

1. групу «потенційного ризику»
2. групу ОППУ (особливої психолого- педагогічної уваги).

Загальне вивчення контингенту учнів відбувається 2 раз на рік - вересень-жовтень та січень-лютий з метою створення банку даних (*документ належить до службової документації і має обмежений доступ*).

Такий скринінг дає змогу педагогічному колективу кожного навчального закладу визначити пріоритетні напрямки подальшої роботи, здійснювати психолого-педагогічний супровід з урахуванням індивідуальних особливостей контингенту учнів та простежувати його ефективність, що в свою чергу веде до підвищення якості здійснюваної роботи.

До **групи «потенційного ризику»** потрапляють учні, які знаходяться у несприятливих або недостатньо сприятливих для їх розвитку соціальних умовах, або відчувають на собі вплив негативних соціальних факторів. Але ці діти не мають проявів девіантної поведінки та не завдають шкоди оточуючим:

- Учні із малозабезпечених родин;
- Учні із багатодітних родин;
- Учні із неповних родин;
- Учні, у яких один (обидва) батьки є інвалідами;
- Діти-сироти, або знаходяться під опікою;
- Учні із сімей трудових мігрантів;
- Учні, у яких склалася кризова ситуація в сім'ї;
- «Пізні діти» в родині;
- Недостатня увага дитині з боку батьків (*функціонально незабезпечені родини*);
- Учні, які мають порушення психофізичного розвитку.

Наприклад, учні із неповних родин найчастіше потерпають від почуття самотності, неповноцінності, недоліку уваги зі сторони одного із батьків, або навпаки від гіперопіки. Діти із сімей, в яких один або обидва батьки є з інвалідністю, діти із багатодітних родин часто виконують велику кількість доручень та обов'язків, не притаманних віковим психофізіологічним можливостям самої дитини, що може привести до нервових зривів, проявів депресії.

Психолого-педагогічний супровід цієї групи учнів здійснюється на засадах просвітницько-профілактичних заходів, які мають на меті зниження впливу негативних факторів, формування сприятливих соціально- психологічних умов для позитивного розвитку особистості учня.

До групи **ОППУ** (*особливої психолого-педагогічної уваги*) потрапляють учні із достатньо серйозними соціально-емоційними та поведінковими проблемами, які потребують індивідуальної уваги зі сторони педагогів, спеціалістів психологічної служби та батьків:

- Учні, які мають прояви девіантної поведінки (не приймають встановлені правила та моральні норми);
- Учні, які постійно засвоюють навчальний матеріал на початковому (низькому) рівні;
- Учні, які систематично пропускають заняття (навчальні дні) без поважної причини;
- Учні, які мають прояви делінквентної, адиктивної поведінки.

Після виявлення учнів групи ОППУ працівники соціально-психологічної служби у співпраці з класним керівником переходять до збирання додаткової інформації про особливості соціально-психологічних умов, в яких знаходиться кожен учень. Таке поглиблене дослідження має на меті встановити первинну причину, яка призвела до того чи іншого негативного прояву.

4. ЗАВДАННЯ РОБОТИ ПРАЦІВНИКІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ З СІМ'ЄЮ.

З огляду на те, що сучасна сім'я, як інститут виховання і соціалізації дитини, переживає кризу, робота з сім'єю повинна стати одним з основних напрямів діяльності працівників психологічної служби сучасних закладів освіти.

Головна мета роботи працівників психологічної служби з сім'єю – захищати інтереси і права дитини, забезпечити батьків необхідними педагогічними знаннями і вміннями щодо виховання дітей, а також правовими знаннями щодо обов'язку і відповідальності батьків, створення належних умов для виховання, навчання, утримання та особистісного розвитку дитини, що дозволить попереджувати негативні явища в сімейному середовищі, та, спираючись на ресурси самої сім'ї, навчити розв'язувати власні проблеми, створювати умови для набуття позитивного соціального досвіду, сприяючи успішній соціалізації дитини зокрема і сім'ї в цілому.

Завдання роботи працівників психологічної служби з сім'єю:

1. Правова і соціально-педагогічна просвіта батьків та дітей.
2. Профілактика негативних явищ в сімейному середовищі.
3. Пропагування здорового способу життя.
4. Підвищення виховного потенціалу сім'ї.
5. Сприяння підвищенню престижу сім'ї та сімейних цінностей.
6. Своєчасне виявлення випадків порушення прав дитини у сім'ї, причин неблагополуччя сім'ї (з огляду негативного впливу сімейного середовища на особистісний розвиток дитини); захист прав та інтересів дитини.
9. Здійснення соціально-педагогічного супроводу сім'ї шляхом залучення до співпраці всіх учасників навчально-виховного процесу в закладі освіти, а також фахівців різних соціальних служб, державних установ та громадських організацій, діяльність яких спрямована на запобігання негативних явищ в сім'ї та захист прав дитини

У своїй діяльності соціальний педагог, практичний психолог виконують різні соціальні ролі. Перш за все, це роль посередника, сполучної ланки між дітьми і дорослими, між сім'єю та державними службами, організаціями та установами, покликаними піклуватися про духовне, фізичне і психічне здоров'я.

Починаючи роботу з сім'єю, соціальний педагог, практичний психолог повинні попередньо вивчити її за такими параметрами:

- **склад сім'ї, її структура (повна, неповна, з однією дитиною, багатодітна, батьки розлученні тощо);**
- **житлово-побутові умови;**
- **матеріальна забезпеченість;**
- **виховний потенціал сім'ї (сильний, нестійкий, слабкий, негативний).**
- **Характер взаємовідносин у сім'ї:**
 - ✓ між дорослими членами сім'ї (гармонійні, компромісні, нестійкі, уявні, конфліктні, аморальні тощо);
 - ✓ між іншими членами сім'ї та дитиною (сліпе обожнювання, дбайливість, рівноправність, відчуженість, байдужість, повна самостійність, незалежність, безконтрольність);
 - ✓ позиція дитини в сім'ї (педагогічно виправдана; «кумир сім'ї»; об'єкт постійних сварок дорослих, кожний з яких прагне перетягнути її на свій бік; залишена сама по собі, ніхто нею не цікавиться; залякана авторитарним ставленням, не впевнена в собі, уникає спілкування з батьками; знаходиться в позиції «Попелюшки»).
- **Становище дитини в сім'ї:**
 - ✓ «Я потрібен і ви мене любите, я люблю вас також»;
 - ✓ «Я потрібен і ви мене любите, ви існуєте заради мене»;
 - ✓ «Я потрібен, але ви мене не любите і я дуже хочу наблизитися до вас»;
 - ✓ «Я не потрібен і ви мене не любите, дайте мені спокій».
- **Ставлення дитини до батьків:**

- ✓ дорожить сімейними стосунками;
- ✓ батьки авторитетні;
- ✓ ставиться зневажливо;
- ✓ тягнеться до одного із членів сім'ї.

Рекомендується виділити ті проблемні сім'ї, які негативно впливають на дитину, можуть приводити її у стан прихованих та явних конфліктів.

5. ДІАГНОСТИЧНА РОБОТА З БАТЬКАМИ УЧНІВ «ГРУПИ РИЗИКУ».

Діагностика сім'ї - постійно присутній елемент діяльності соціального педагога, практичного психолога. Враховуючи складність проблем, необхідна система періодичного збору, узагальнення і аналізу соціально-педагогічної інформації про процеси, що протікають у сім'ї, ухвалення на цій основі правильних рішень.

Для ґрунтовнішого вивчення окремих сімей потрібно проводити діагностику для батьків, що виявляє їхнє ставлення до власних дітей та характеризують загальну атмосферу сім'ї. У межах індивідуального підходу використовують діагностичні засоби, спрямовані на дослідження таких сфер сімейного життя, як стосунки батьків та дітей, стилі виховання і їх вплив на становлення особистості дитини, постановку соціального діагнозу і прогнозування розвитку ситуації.

Перед тим, як проводити діагностичну роботу соціальний педагог, практичний психолог повинен пояснити батькам, з якою метою проводиться діагностика, для чого потрібна та чи інша інформація про життя дитини в сім'ї.

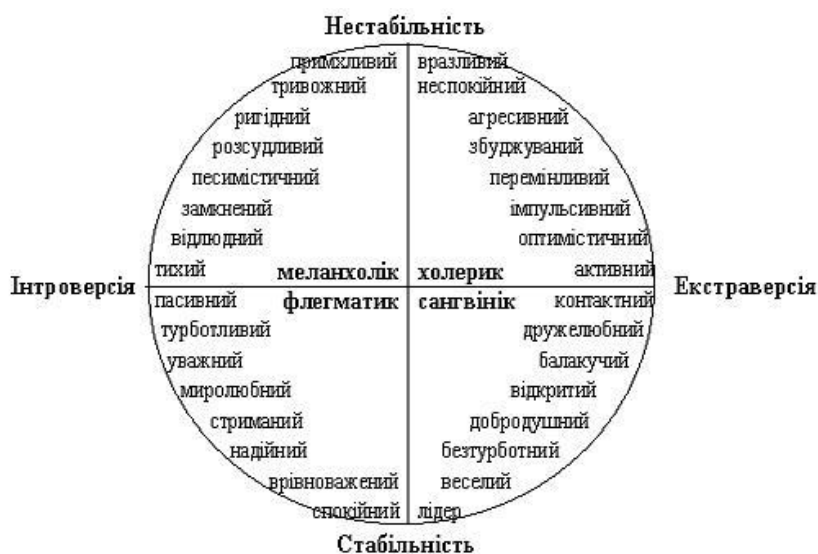
Розпочинаючи діагностичне обстеження, практичний психолог часто змушений ґрунтовніше вивчати особисті риси батьків. Для цього можна використати методику визначення темпераменту за тестом-опитувальником ««Коло» Г. Айзенка»

Методика «Визначення темпераменту за тестом-опитувальником «Коло» Г. Айзенка»

Мета: визначити тип темпераменту, особливості характеру особистості, визначаючи рівень інтроверсії – екстраверсії, емоційної стабільності – нестабільності.

Ім'я та прізвище _____

Інструкція: відмітьте знаком “+” ті риси в “колі” темпераменту, які характерні для Вашої вдачі.

Ключ до методики.

Якщо кількість позитивних відповідей за одним з типів темпераменту складає більшість, це означає, що даний тип темпераменту для Вас є домінуючим.

Типи нервової системи (темпераменту).

Сангвінік (сильний, урівноважений, рухливий тип):

- Підвищена активність, довготривала працездатність.
- Бадьорий, підвищений настрій, підвищена емоційна збудливість.
- Швидке виникнення і зміна почуттів та емоційних станів.
- Швидке включення в нову роботу і швидке переключення з однієї роботи на іншу.
- Швидке засвоєння і перебудова навичок.

- Швидке пристосування до нової обстановки.
- Швидка реакція на події.
- Товариськість, легкість входження в контакт із незнайомими людьми.
- Деяка переоцінка своїх можливостей.
- Відсутність різко негативних реакцій на поведінку інших людей.
- Байдуже ставлення до нового.
- Схильність уникати труднощів, поспішати з прийняттям рішень.
- Ставлення до критики – спокійне, терпіння – помірне.

Флегматик (сильний, урівноважений, інертний тип):

- Довготривала працездатність, терплячість, стриманість.
- Слабка емоційна збудливість, рівний, спокійний настрій.
- Повільне виникнення і зміна почуттів та емоційних станів.
- Повільне включення в нову роботу і повільне переключення з однієї роботи на іншу.
- Повільне пристосування до нового оточення.
- Повільне засвоєння і перебудова навичок.
- Бідність рухів, повільність і монотонність мовлення, одноманітність міміки.
- Інертність і негнучкість поведінки.
- Наполегливість у досягненні мети.
- Більш реальна оцінка своїх здібностей.

Холерик (сильний, неурівноважений, рухливий тип):

- Підвищена активність.
- Енергійність, нестриманість, нетерплячість.
- Запальність, збудженість та неурівноваженість поведінки.
- Швидке включення в нову роботу і швидке переключення з однієї роботи на іншу.
- Швидке засвоєння і перебудова навичок.
- Швидка пристосованість до нових обставин.
- Непосидючість, швидкість рухів і мовлення.
- Виразність міміки і пантоміміки, виразність мовлення.
- Циклічність у діяльності, тобто перехід від інтенсивної діяльності до різкого спаду.
- Переходи від вираження симпатії до виявів антипатії.
- Схильність до агресії при поразках.
- Велика сила волі, активність, динамічність.
- Терпіння слабке.
- Значне переоцінювання своїх здібностей.
- Ставлення до критики – збуджене.
- Ставлення до нового – позитивне.

Меланхолік (слабкий тип):

- Швидка втомлюваність, в'ялість, мала активність.
- Пригніченість та розгубленість при невдачі.
- Повільна зміна почуттів і настрою.
- Невпевненість в собі.
- Сповільненість рухів та мовлення, одноманітність міміки.
- Підвищена чутливість.
- Соціальна вразливість.
- Сильний страх у небезпечній ситуації.
- Болісне реагування на раптове ускладнення обставин, ситуації.
- Погіршення діяльності при сильних подразниках.
- Болісна реакція на несправедливість.

- Висока точність і скрупульозність у діяльності.
- Глибокі і довготривалі емоційні переживання.
- Настрій нестійкий, з перевагою песимізму.
- Терпіння дуже слабке.
- Адаптація важка.
- Часте недооцінювання своїх здібностей.

Щоб краще зрозуміти учня, підібрати вірний підхід, соціальний педагог чи практичний психолог можуть запропонувати батькам таку анкету.

Анкета для батьків підлітків

Мета: підібрати правильний підхід до учня, створення сприятливих умов для навчання.

Прізвище, ім'я дитини _____

Група _____

Інструкція.

Шановний учасник опитування, просимо вас відповісти на представлені нижче питання.

Відповідаючи на кожне питання, вибирайте один варіант відповіді.

Ваші відповіді допоможуть працівникам психологічної служби знайти правильний підхід до вашої дитини і створити сприятливі умови для навчання.

Ваша дитина:

№	Запитання	Так	Ні	Не знаю
1.	Свої обіцянки виконує завжди?			
2.	Їй у всьому подобається ризик, боротьба, змагання?			
3.	Висуває до себе високі вимоги?			
4.	Не має бажання розкриватися перед іншими?			
5.	Часто дорікає собі за вчинки?			
6.	Часто відчувається пригніченою?			
7.	Сумнівається, що може подобатися особам протилежної статі?			
8.	Має теплі, добрі стосунки з іншими?			
9.	На багато речей дивиться очима однолітків?			
10.	Часто змінюється настрій, їй буває нудно?			
11.	Почувається безпомічною; потребує, щоб хтось був поряд?			
12.	З іншими зазвичай спілкується вільно?			
13.	Усім задоволена?			
14.	Часто відчувається ображеною?			
15.	Терпляча до людей і сприймає кожного таким, яким він є?			
16.	Боїться того, що думають про неї інші?			
17.	Людина діяльна, енергійна, ініціативна?			
18.	Недостатньо цінує себе?			
19.	Природжений ватажок і вміє впливати на інших?			
20.	Іноді подобається хвалитися?			
21.	Намагається покладатися на свої сили, не розраховує на чийсь допомогу?			
22.	Подобається міркувати?			
23.	Добре себе розуміє, все в собі приймає?			
24.	Іноді каже про те, про що насправді не має уявлення?			
25.	Ніколи не запізнюється?			
26.	Наполеглива, їй завжди важливо зробити по-			

- своєму?
27. Намагається не думати про свої проблеми?
 28. Не соромиться своїх почуттів, відкрито їх виражає?
 29. Урівноважена, спокійна?

Для вивчення особливостей сімейного виховання, на яких принципах побудовані стосунки між батьками й дітьми, про виховний вплив на учня з боку рідних, можна використати такі анкети:

Анкета-тест
«Які Ви батьки?»

Мета: визначити ефективність виховного впливу на дитину.

Ім'я та прізвище _____

Інструкція.

Шановний учасник опитування, просимо вас відповісти на представлені нижче питання. Відповідаючи на кожне питання, вибирайте один варіант відповіді (якщо в формулюванні питання не вказано інше).

1. Чи забороняєте Ви своїй дитині дружити з тим, хто їй подобається, чи нав'язуєте їй у друзі тих, хто подобається Вам?

- а) не забороняю;
- б) забороняю;
- в) не нав'язую;
- г) раджу з ким дружити;
- д) ваш варіант відповіді. _____

2. Як Ви заохочуєте дитину до послуху, праці, навчання:

- а) обіцяю покарати фізично;
- б) без кінця читаю мораль;
- в) роблю великі поблажки, щоб не гнівати дитину;
- г) обіцяю щось купити;
- д) ваш варіант відповіді. _____

3. Чи розумієте Ви свою дитину:

- а) так;
- б) ні;
- в) не можу зрозуміти;
- г) не хочу розуміти;
- д) ваш варіант відповіді. _____

4. Чи розповідає Ваша дитина Вам найпотаємніше:

- а) так;
- б) ні;
- в) інколи;
- г) ваш варіант відповіді. _____

5. За що, на Вашу думку, може поважати Вас Ваша дитина:

- а) за справедливість;
- б) доброту;
- в) чесність;
- г) за нагороду грошима;
- д) ваш варіант відповіді. _____

Якщо на всі запитання анкети дали позитивні відповіді, то Ви:

- а) хороші батьки;
- б) добре знаєте індивідуальні особливості своєї дитини;
- в) успіх у вихованні - гарантований.

Якщо більшість відповідей були негативні, то:

- а) задумайтесь над тим, чи завжди Ваші вимоги розумні;
- б) не дійте моментами виховання під впливом настрою;
- в) подумайте, хто винен; може справа у самих Вас.

Анкета

«Взаємовідносини між батьками та дитиною»

Мета: визначити взаємовідносини між батьками та дитиною.

Ім'я та прізвище _____

Інструкція.

Шановний учасник опитування, просимо вас відповісти на представлені нижче питання. Відповідаючи на кожне питання, вибирайте один варіант відповіді.

1. Чи знаєте ви, чим цікавиться ваша дитина?

- А. так
- Б. ні

2. Чи уважно ви ставитесь до інтересів вашої дитини?

- А. так
- Б. ні

3. Чи вірите ви в свою дитину, в те, що вона досягне успіху?

- А. так
- Б. ні

4. Чи звертається до вас дитина зі своїми труднощами та невдачами?

- А. так
- Б. ні

5. Чи спонукаєте ви дитину до розв'язання проблемних завдань та ситуацій?

- А. так
- Б. ні

6. Чи сварите ви свою дитину за допущені нею помилки?

- А. так
- Б. ні

7. Чи допомагаєте ви виходити дитині з критичних ситуацій?

- А. так
- Б. ні

8. Чи надаєте Ви дитині можливість самостійно приймати рішення, вибирати?

- А. так
- Б. ні

9. Чи сварите Ви дитину за безлад у кімнаті або на столі, якщо це не пов'язане з творчим заняттям, з проявами інтересу до чогось?

- А. так
- Б. ні

10. Чи терпимі Ви до дивацтва вашої дитини?

- А. так
- Б. ні

Ключ до методики.

За кожен позитивний відповідь – 1 бал.

10 – 8 балів – ви знаєте, чим цікавиться ваша дитина, вболіваєте за її розвиток та виховання.

7 – 5 балів – ви недостатньо приділяєте уваги дитині, через що можуть виникнути проблеми.

4 і нижче балів – ваша дитина розвивається сама по собі. Негайно змініть своє ставлення до неї.

Тест

«Доросле спілкування з дітьми»

Мета: визначити взаємовідносини між дитиною та батьками, за якими принципами відбувається сімейна взаємодія.

Ім'я та прізвище _____

Інструкція.

Відмітьте ті фрази, які ви часто використовуєте у спілкуванні зі своїми дітьми:

1. Скільки разів тобі повторювати?
2. Порадь, будь-ласка, як мені вчинити в даній ситуації?
3. Не знаю, щоб я без тебе робив(ла)?
4. І в кого ти такий(а) удався(лась)?
5. Які в тебе чудові друзі!
6. Ну на кого ти схожий(а)?
7. Ти моя опора і поміч.
8. Ну що в тебе за друзі?
9. Про що ти тільки думаєш?
10. Який(а) ти в мене розумний(а)?
11. А як ти вважаєш, сину (донька)?
12. У всіх діти як діти, а ти?
13. Який ти у мене кмітливий (а)!

Ключ до методики.

Відповіді 1,2,4,6,8,9,12- 2 бали;

3,5,7,10,11,13 - 1 бал.

Якщо Ви набрали :

7 - 8 балів. Будьте спокійні. Ви живете з дитиною душа в душу. Вона щиро любить і поважає вас. Ваші стосунки з дитиною позитивно впливають на становлення її особистості.

9 - 10 балів. Ви не послідовні у взаєминах з дитиною.

10-12 балів. Ви користуєтесь у своїй дитини авторитетом, але авторитет не замінить вашої любові. Розвиток вашої дитини більшою мірою залежить від випадку, ніж від вас.

13 - 14 балів. Ви й самі відчуваєте, що чините не правильно.

«Емоційне благополуччя підлітка у групі»

Мета: визначити становище та взаємини дитини з однокласниками.

Прізвище та ім'я _____

Інструкція.

Шановний учасник опитування, просимо вас відповісти на представлені нижче питання.

Відповідаючи на кожне питання, вибирайте один варіант відповіді (якщо в формулюванні питання не вказано інше).

1. З яким емоційним настроєм іде Ваша дитина до навчального закладу?.

- Радісним
- Часто відмовляється
- Інколи шукає причини, щоб не йти

2. У чому, на вашу думку, причина небажання іти до навчального закладу.

3. Як склалися у вашої дитини взаємини з класним керівником та іншими викладачами?.

- Довірливі (з ким саме)
- Бувають конфлікти (з ким саме)

4. З ким з однокласників ваша дитина найбільше спілкується товаришує _____

5. Чи розповідає вам ваша дитина про своє життя в навчальному закладі?

- Так
- Інколи
- Ніколи

6. Чи скаржитесь вам ваша дитина, що ображають його однокласники?

- Так
- Не скаржить

Тест “Сімейна соціограма”

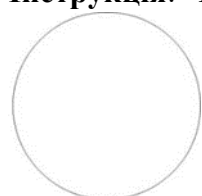
Мета: виявити місце досліджуваного в системі міжособистісних відносин, визначити характер комунікацій в сім'ї – прямий або опосередкований.

Дана методика є прекрасним терапевтичним інструментом, адже допомагає батькам подивитись на ситуацію в сім'ї «зверху» і оцінити існуючі взаємозв'язки.

Для проведення тесту досліджуваним видають бланки: на кожному бланку намальоване коло діаметром 110 мм.

Члени сім'ї виконують завдання індивідуально.

Інструкція: “Перед Вами на аркуші зображено коло. Намалюйте в ньому самого себе, членів сім'ї у формі кружечків і підпишіть їх імена”.

Існує інший варіант методики, який запропонований В. В. Ткачовим. В даному варіанті роздається три бланки із зображенням кола і інструкція звучить так: «Перед вами три кола. Кожен з них зображує вашу сім'ю на певному етапі її життя (моя сім'я до народження дитини, моя сім'я після народження дитини, моя сім'я зараз). Намалюйте в кожному з кіл себе самого і членів своєї сім'ї у формі кіл та підпишіть їх».

Інтерпретація результатів

Існують критерії, за якими проводиться оцінка результатів тестування:

- 1) число членів сім'ї, які потрапили в площу кола і черговість їх зображення;
- 2) величина кіл;

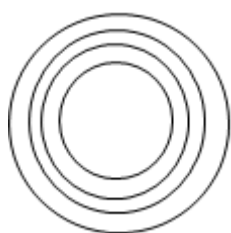
3) розташування кіл відносно один одного, дистанція між ними – говорить про характер взаємин між членами сім'ї.

Оцінюючи результат за першим критерієм, слід зіставити число членів сім'ї, які зобразив досліджуваний з реальним. Можливо, що члени сім'ї, з якими досліджуваний перебуває в конфліктних відносинах, не потраплять у велике коло, вони будуть забуті. У той же час хтось із сторонніх осіб, тварин, улюблених предметів може бути зображений як член сім'ї.

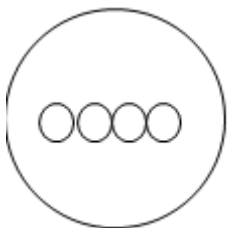
Далі ми звертаємо увагу на величину кіл. Більше порівняно з іншими коло "Я" говорить про достатню або завищену самооцінку, менше – про занижену самооцінку. Величина кіл інших членів сім'ї говорить про їх значущість в очах досліджуваного.

Слід звернути увагу на розташування кіл в площі кола і по відношенню один до одного. Розташування досліджуваним свого кружечка в центрі кола може говорити про егоцентричність особистості, а розташування себе внизу, осторонь від інших кіл, які символізують інших членів сім'ї, може вказувати на переживання емоційної відторгнутості. Найбільш значимі члени сім'ї зображуються у вигляді великих за розміром кружечків в центрі або у верхній частині тестового поля.

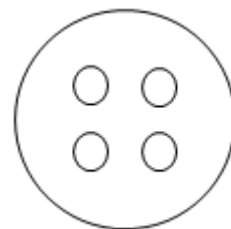
Нарешті, велику інформацію можна отримати, проаналізувавши відстані між колами.

Віддаленість одного кола від інших може говорити про конфліктні стосунки в сім'ї. Своєрідне "злипання", коли кола нашаровуються один на один, стикаються або знаходяться один в одному, говорить про недиференційованість "Я" у членів сім'ї, наявність симбіотичних зв'язків.

Кола можуть бути розташовані в лінійному порядку, що свідчить про формальний підхід до дослідження або відсутності теплих відносин.

Якщо кола розташовані у вільному розташуванні, в різній віддаленості один від одного, це свідчить про певний ступінь близькості між членами сім'ї.

Матері інколи ніби приліплюють до свого кола маленьке коло, яке означає дитину, а коло колишнього чоловіка та батька дитини може опинитися за великим колом, тобто за межами сім'ї, або взагалі зникнути.

Зустрічаються також варіанти, коли в коло поміщається обличчя члена сім'ї, таким чином формальна схема олюднюється.

Важливою перевагою цієї методики є короткий час, протягом якого можна отримати результат і скласти уявлення про сім'ю.

За результатами досліджень складається протокол.

Протокол діагностичного обстеження

(зразок)

Назва методики, автор _____

Мета _____

Ім'я та прізвище _____

Дата проведення _____

Бланк для відповідей:

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

Опрацювання результатів _____

Аналіз та інтерпретація даних

Висновок _____

Рекомендації _____

6. ВІДВІДУВАННЯ СІМІ.

Відвідування сім'ї – форма індивідуальної роботи педагога з батьками, за допомогою якої відбувається знайомство з умовами життя учня. Перший візит в сім'ю - відповідальний момент, часто вирішальний, чи будуть батьки довіряти педагогу, прислухатися до його порад. Педагог заздалегідь готується до відвідин тієї чи іншої сім'ї: дізнається її склад, матеріальне становище, з'ясовує, де працюють батьки, готує можливі запитання для членів сім'ї, намічає, які відомості про дитину йому потрібно отримати.

Для соціального педагога, практичного психолога інформація про сім'ю є основою для подальшої роботи, формування взаємин, визначення предмету соціального патронажу.

Ефективна міжособистісна взаємодія має враховувати не тільки певні правила спілкування, а й риси особистості, конкретну ситуацію та менталітет сім'ї. Адже кожна родина має свої цінності, рівень культури взаємин.

Успіх відвідування сім'ї залежить не лише від сумлінної підготовки, а й від поведінки педагога. З самого початку зустрічі з батьками необхідно створити атмосферу довіри і доброзичливості. В сім'ях, які не мають систематичного зв'язку з навчальним закладом, візит психолога чи соціального педагога розглядають як сигнал біди, батьки насторожуються, готуються до захисту дитини. Тому, завітавши в сім'ю, слід одразу ж "зняти" будь-яку настороженість батьків. Бесіду про дітей починають з позитивних сторін їх характеру і поведінки.

Відвідини сім'ї соціальний педагог, психолог планує самостійно відповідно до потреби. Результати спостережень можна вносити до «Соціального паспорту сім'ї учня». Тут зазначають детальну інформацію про склад родини, умови помешкання, потреби дитини, визначають вид соціальної, психологічної, медичної, правової допомоги.

(Зразок)

Соціальний паспорт сім'ї учня

(Прізвище, ім'я, по батькові учня)

1. Адреса, телефон _____
2. Прізвище, ім'я, по батькові батька, дата народження _____
3. Прізвище, ім'я, по батькові матері, дата народження _____
4. Вікові категорії дітей:
до 6 років _____;
від 6-ти до 16-ти років _____;
від 16-ти до 18-ти років _____.
5. Категорія сім'ї:
повна сім'я;
неповна сім'я;
виховує лише мати;
виховує лише батько;
виховує лише бабуся, дідусь або хтось з рідних.
6. Кількість дітей у сім'ї:
одна дитина _____;
двоє дітей _____;
багатодітна (троє дітей; четверо дітей і більше — зазначити, скільки) _____.
7. Сім'я, що опікується дитиною (прізвище, ім'я, по батькові і дата народження дитини)
8. Сім'я з усиновленою дитиною (прізвище, ім'я, по батькові і дата народження дитини)
9. Місце роботи й посада батька _____,
місце роботи та посада матері _____
10. Побутові умови:
аварійне житло (не підходить для мешкання);
потребує капітального ремонту;

потребує часткового ремонту або перебудови;
сім'я потребує збільшення житлової площі.

14. Сім'я перебуває на обліку (так/ні) _____

Основні проблеми родини _____

Ще одним із документів, який складає соціальний педагог під час відвідування, є «Акт обстеження матеріально-побутових умов проживання сім'ї». Його складають для з'ясування справжньої картини умов проживання сім'ї конкретного учня.

**АКТ ОБСТЕЖЕННЯ
МАТЕРІАЛЬНО-ПОБУТОВИХ УМОВ СІМ'Ї
(Зразок)**

_____ (прізвище, ім'я, по батькові учня)

Дата народження _____

Домашня адреса, телефон: _____

Комісія у складі:

1. _____

2. _____

3. _____

відвідала вдома уч(ня)еницю _____ групи _____, з метою

Обстеження проводилось в зв'язку з (планова перевірка, повідомлення, заява, скарга)

Сім'я складається з осіб, а саме: _____

характеристика майна, санітарно-гігієнічний стан помешкання

наявність кімнати (окремого місця) для дитини:

Взаємовідносини в сім'ї :

дружні, доброзичливі, панує любов та прихильність, основними засобами виховання є увага і заохочення

конфліктні, основними засобами виховання є строгість і покарання

Характеристика батьків _____ /опікуна/

Взаємовідносини між дітьми (заповнюється у випадку наявності двох і більше дітей)

Висновки та пропозиції комісії

Підписи членів комісії:

(П.І.Б.)

(Підпис)

(П.І.Б.)

(Підпис)

(П.І.Б.)

(Підпис)

« » 20__ рік

Акт складають у присутності членів сім'ї. Його підписує комісія у складі не менш як трьох осіб. До її складу можуть входити: соціальний педагог, практичний психолог, майстер виробничого навчання, класний керівник, заступник директора або інший представник навчального закладу, а також працівники соціальних служб, інспектор ювенальної превенції. Збір докладної об'єктивної інформації про дитину, аналіз та систематизація цих даних допомагають працівникам психологічної служби організувати адекватну супровідну, просвітницьку та профілактичну роботу.

7. ПЕДАГОГІЧНА ПРОСВІТА БАТЬКІВ УЧНІВ «ГРУПИ РИЗИКУ»

Проблема педагогічної просвіти батьків залишається пріоритетним питанням нашого часу. Дуже часто можна чути таку думку батьків про освіту та педагогів: «Вони вчителі – нехай і вчать...». Саме низький рівень обізнаності батьків з процесом виховання дітей та їхня байдужість до проблем освіти негативно впливає на розвиток підростаючого покоління.

Існує велике розмаїття організаційних форм педагогічної просвіти батьків у сучасних освітніх закладах. Серед них можна виділити такі:

- групові: батьківські збори, лекції, конференції (з обміну досвіду родинного виховання), диспути, дискусії, «круглі столи», вечори запитань і відповідей, дні відкритих дверей, відеолекторії, інформаційні стенди;
- індивідуальні: консультації з проблем родинно-сімейного виховання, бесіди, відвідування сімей, листування, зустрічі з батьками, телефонні розмови, спілкування через соцмережі, електронну пошту.

Розміщення корисної інформації, пам'яток та рекомендацій для батьків на Веб-сайті навчального закладу чи особистих блогах – один із новітніх методів педагогічної просвіти батьків. Це хороший спосіб взаємодії. Наявність цього зв'язку дозволяє педагогу інформувати і давати рекомендації батькам з питань навчально-виховного процесу, виховання дітей, негативних проявів та девіацій у поведінці, взаємовідносини у сім'ї, організація змістовного дозвілля, проблем правового характеру тощо.

Актуальні та важливі теми для обговорення з батьками: «Чому батьки й діти не завжди розуміють один одного», «Особливості підліткового віку», «Як зберегти батьківський авторитет?», «Як попередити шкідливі звички?», «Що означає любити дитину?», «Як вберегти дитину від поганої компанії?», «Соціальні мережі та підліток».

Індивідуальні бесіди з батьками учнів «групи ризику».

У виховному арсеналі соціального педагога, практичного психолога має велике значення бесіда.

Не все можна і потрібно широко обговорювати на батьківських зборах, багато про що можна поговорити в бесіді віч-на-віч. Використовувати її краще, щоб налагодити довірливу атмосферу, виявити важкі точки дотику в конфліктних ситуаціях.

Може бути два варіанти бесіди:

- з ініціативи педагога;
- з ініціативи батьків.

Бесіди з батьками краще проводити індивідуально.

Перевагою індивідуальної бесіди є те, що перебуваючи наодинці з соціальним педагогом, практичним психологом, батьки відвертіше розповідають про свої проблеми сімейних відносин, про які ніколи б не сказали при сторонніх. При індивідуальних бесідах необхідно дотримуватися головного правила: зміст бесіди має бути надбанням лише педагога та батьків, про що говорилося не повинно розголошуватися. Дуже уважно слід відноситися до прохань батьків. Не виконати прохання можна тільки в тому випадку, якщо виконання може завдати шкоди дитині. Індивідуальне спілкування не тільки дає можливість педагогу вплинути на батьків, але і в свою чергу, багато в чому допомагає йому у виборі правильного підходу до учнів «групи ризику» - адже близькі добре знають свою дитину і можуть багато підказати, допомогти визначити причину того чи іншого вчинку.

При спілкуванні з батьками педагог має будувати так бесіду, щоб батьки переконались, що вони мають справу із професіоналом, який любить і вміє виховувати дітей.

Тому при підготовці до бесіди з батьками педагог повинен добре обміркувати:

- мету;
- зміст бесіди;
- манеру поведінки, стиль мови.

Кожна деталь повинна сприяти створенню образу фахівця.

Організація початку діалогу.

Вітаючи батьків, необхідно підвестись назустріч, посміхнутись, доброзичливо сказати слова вітання, представитись (якщо зустрічаєтесь уперше), звернутись до них за іменем і по батькові.

Установлення згоди на контакт.

Педагог обов'язково обговорює час діалогу; особливо якщо він бачить, що батьки квапляться. Необхідно уточнити, на який запас часу вони розраховують. Краще перенести розмову, ніж проводити її поспіхом, тому що вона буде неефективною.

Створення обстановки діалогу.

Педагог повинен обміркувати, де і як буде відбуватись діалог. Потрібно простежити, щоб у кабінеті нікого не було, щоб ніхто не втручався в розмову. Посадивши батька (матір), необхідно поцікавитись, чи зручно йому (їй), звернути увагу на свої жести (неприпустимі схрещені на грудях руки, руки на поясі - «руки в боки», закинута назад голова тощо).

Для зняття напруги батьків й переходу до проблеми необхідно коректно й конкретно повідомити мету виклику, наприклад: «Мені хотілося кращим чином довідатись про (ім'я дитини), щоби підібрати до неї підхід», «Нам треба краще з Вами познайомитись, щоби діяти спільно», «Я ще не дуже добре знаю (ім'я дитини), бачу в ньому й позитивні риси та не дуже, мені потрібна Ваша допомога, щоби краще зрозуміти його» тощо.

Початок розмови повинен містити позитивну інформацію про дитину: «У Вас хороший син, але...». Такий початок свідчить про педагога як про спостережливого й доброзичливого.

Переходити до фактів найкраще у формі звертання по пораду: «Я ще не дуже добре знаю Вашу дитину, не могли би Ви мені допомогти розібратись (далі йде опис факту) або «Я не можу зрозуміти...», «Мене турбує...», «Я хочу зрозуміти, що стоїть за цим...».

При повідомленні негативних фактів рекомендується робити акцент не на них, а на шляхах подолання небажаних проявів.

Педагог має постійно підкреслювати спільну мету його й батьків відносно дитини. Рекомендується частіше говорити «ми», «разом», звертатись за іменем і по батькові якнайчастіше.

Свою участь у діалозі педагог може виразити через відображення почуттів із приводу розповіді батьків: «Я радий тому, що в нас єдині погляди на...», «Мене здивувало...», «Я засмучена...» і т. ін. Виконання цієї умови запобігає виникненню конфліктів при різниці в думках і сприяє взаєморозумінню сторін.

Педагогу рекомендується підбити підсумок бесіди на основі прийому рефлексивного слухання-резюмування: «Якщо тепер підсумувати сказане Вами, то...» й намітити шляхи подальшого співробітництва, домовитись про мету, місце та час майбутньої зустрічі.

Прощаючись із батьками, варто подякувати за бесіду, висловити своє задоволення нею.

Спілкування по телефону є незамінною можливістю для швидкого розв'язання проблем. Не завжди є час для зустрічі віч-на-віч. А протягом кількох хвилин вміло спілкуючись по телефону, можна вирішити будь-яке питання.

Однак перш ніж телефонувати у важливій справі, спочатку потрібно добре обміркувати можливий перебіг майбутньої розмови.

Звичайно, телефонну розмову спланувати досить важко. Ми не бачимо співрозмовника, нам не відомі його жести, міміка і т. ін. Ми лише чуємо його голос, орієнтуємось на інтонацію та паузи. Але й ця бесіда має відбуватись поетапно: взаємне представлення, введення співрозмовника в курс справи, обговорення проблеми, заключні слова. Викладаючи проблему по телефону, слід дотримуватись максимальної лаконічності фраз, точності формулювань, однозначності висловлювань, чіткості дикції.

Індивідуальні консультації. Основним завданням консультативної діяльності є надання батькам готових рецептів з розв'язанням будь-яких конкретних проблем, засвоєння певних знань, умінь. Проводячи консультацію обов'язково потрібно враховувати

індивідуальні особливості виховання дитини в кожній окремій сім'ї. Консультативна бесіда проходитиме успішніше, якщо практичний психолог чи соціальний педагог достеменно знатиме наявний стан взаємин дорослих і дітей у сім'ї. Для цього використовуються різні опитувальники, анкети, інтерв'ю, бесіди, спостереження.

Консультуючи та даючи поради батькам, щодо виховання їхньої дитини потрібно пам'ятати, що пряме нетактовне втручання у внутрішні справи сім'ї може викликати як протест, так і нанести шкоду, яку важко буде виправити. Адже кожен батько, матір виховують своїх дітей так, як вважають за потрібне, виходячи зі своїх знань, умінь, почуттів і переконань.

Листування. Інколи обставини складаються так, що педагоги не можуть зустрітися з батьками вдома або запросити їх до навчального закладу. Тоді доводиться вдаватися до листування. Приводом для листа може бути незадовільна поведінка вихованця, якась випадковість ну і також, обов'язково, успіхи учня у навчанні, старанність, дбайливість та відповідальність за певні доручення. Можна також виявити бажання зустрітися, щоб допомогти учневі. Варто висловити подяку за належне виховання дочки чи сина. Така переписка позитивно впливає на налагодження добрих взаємин педагогів з батьками, піднесення авторитету як батьків, так і вчителів, а також стимулює інших учнів.

Наочні матеріали, як допоміжні засоби у роботі з батьками.

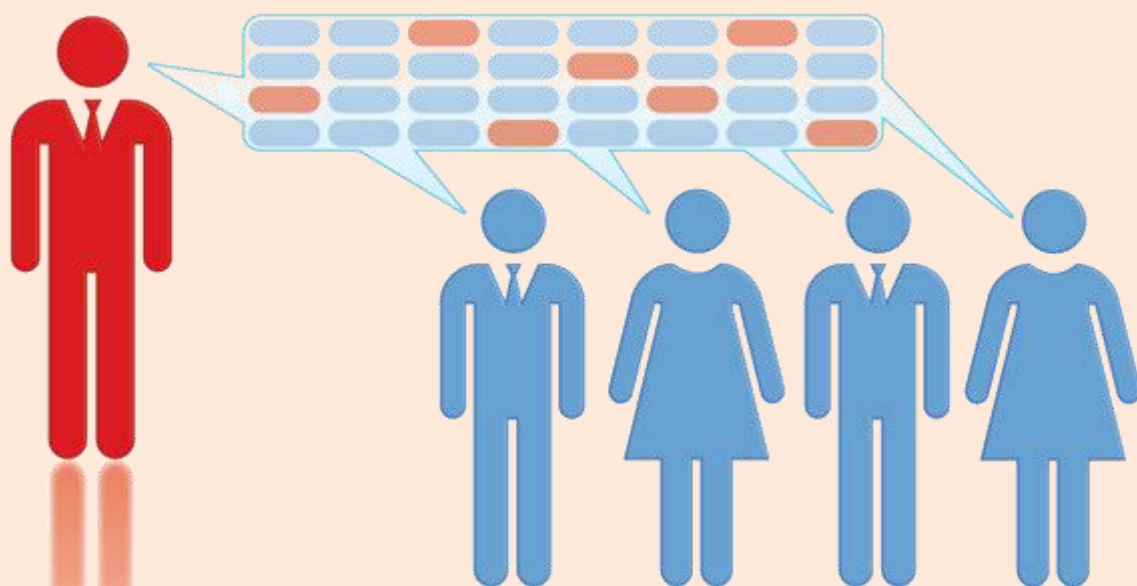
Здійснюючи педагогічну просвіту, можна використовувати декілька різних видів наочності. Це дозволяє не тільки знайомити батьків з питаннями виховання через матеріали стендів, тематичних виставок, роздаткових матеріалів, буклетів (додатки) і ін., а й доступно і переконливо давати батькам потрібну педагогічну інформацію.

Тематика матеріалів повинна залежати як від вікових особливостей, так і від особливостей родини. Так само можна помістити перелік інстанцій, де батьки можуть одержати необхідну допомогу і підтримку.

Варто ретельно продумувати зміст, художнє оформлення наочних матеріалів та прагнути до єдності текстових й ілюстративних матеріалів.

Наочна просвіта сприяє підвищенню педагогічних знань батьків, спонукає їх переглядати неправильні методи і прийоми родинного виховання.

**МАТЕРІАЛИ
ДЛЯ БЕСІД ТА КОНСУЛЬТАЦІЙ.**

ЯК УПОРАТИСЬ З ВАЖКИМ ПІДЛІТКОМ?

Що ж трапилось з цією милою маленькою дитиною, яка була в нас кілька років тому? Підлітки можуть бути дуже складними, і це не має дивувати вас з огляду на всі зміни перехідного віку, з якими їм доводиться зіштовхуватися. Вам доведеться бути дуже терплячими, щоб упоратись з цим.

Попри те, що ви колись самі були підлітками й, можливо, складними для своїх батьків, від вас, проте, потрібно буде багато праці, щоб зрозуміти, через що доводиться проходити вашій дитині. Ви маєте налагодити зв'язок із нею.

Це завжди не просто, і вам доведеться дуже постаратися під час цього важливого періоду у житті ваших дітей. Вашим дітям знадобляться всі настанови і все ваше розуміння, які ви можете їм дати. Спілкування й розуміння протягом складних періодів можуть задати тон для життєвих рішень, які доведеться робити вашій дитині.

Нижче наведено кілька корисних порад, які придадуться батькам при вихованні підлітків і налагодженні зв'язку з ними:

1. Інтерес

З'ясуйте, що подобається вашій дитині. Коли ваш підліток був дитиною, можна знайти щось, чим можна було б з ним займатися. Але коли вони дорослішають, вам доведеться докласти додаткових старань, аби довідатись, що подобається вашим дітям. Можливо, це буде не просто, але здатність співвідносити схильності й антипатії вашої дитини є важливою частиною побудови відкритих стосунків з нею.

Пам'ятайте: щоб бути гарними батьками вам також потрібно бути і гарним другом.

2. Строгість

Чимало підлітків пручаються правилам і обмеженням. Вони думають, що вже дорослі, що можуть про себе подбати. Хоча підліткам усе ще потрібні обмеження. З новими бажаннями вони можуть заподіяти собі значної шкоди, якщо не стримуватимуть себе відповідальністю.

Дайте зрозуміти вашій дитині, що в неї буде більше волі, але при цьому й більше відповідальності. Воля без відповідальності безглузда.

Вам варто допомогти своїй дитині навчитися планувати події наперед. Ви не повинні робити це за підлітка, просто спрямуйте його.

3. Спілкуйтеся щодня

Щоденне спілкування є важливим для підтримки відкритості між вами. Ваша дитина буде розкутішою, довірятиме вам, якщо ви спілкуватиметеся з нею щодня. Довіра ґрунтується на практиці. Її можна збудувати тільки на багатогранних відносинах, на гарному спілкуванні.

Навчіться пізнавати світ, у якому живе ваш підліток, поставте себе на його місце, і ви зможете не тільки досягти довіри у стосунках, але й краще зрозуміти його поведінку.

Щоденне спілкування покаже вашій дитині, що ви дбаєте про неї. Це дуже важливий фактор, тому що підлітки почуваються комфортніше з батьками, які активно залучені в їхнє життя. Інакше підлітки можуть звернутися до ненадійних однолітків за порадою або настановами.

Підлітковий вік триває не вічно, тому не треба зациклюватися на ньому, що ваша дитина завжди залишиться важким підлітком. Натомість сконцентруйте свої сили й увагу, допоможіть дитині впоратись з її проблемами і стати відповідальним дорослим. Ви ж мріяли про це, коли дитина була маленькою?..

4. Терпіння

Коли йдеться про виховання важкого підлітка, ваше терпіння дуже важливе. Бути терплячим важко, тому ви захочете побачити результати негайно. Але у більшості випадків вашій дитині просто необхідно допомогти перерости таку поведінку. Загалом, якщо зможете знайти в собі терпіння, то керуватимете ситуацію значно краще.

5. Єдиний фронт

У багатьох випадках батьки не сходяться в думках про те, яке рішення їм необхідно прийняти щодо ситуації, в яку потрапила їхня дитина. У жодному разі не розказуйте про це

своєму синові чи доньці. Ви маєте завжди демонструвати «єдиний фронт». Коли дитина зрозуміє, що ви дієте спільно, однією командою, і вона не зможе втекти під захист одного з батьків, ваші плани допомогти матимуть більші шанси на успіх.

ЯК УНИКНУТИ КОНФЛІКТІВ ПІДЛІТКА З ВЧИТЕЛЯМИ?

Саме головне в житті дитини, яка навчається - це не тільки взаємини з одногрупниками, а й з вчителями.

Як реагувати на зауваження? Як вести себе з викладачем не тільки дитині, а й самим батькам? Найчастіше доводиться стикатися з конфліктами, пов'язаних з непорозумінням однієї сторони іншій.

Дуже жорстке або надто лояльне ставлення до учнів викликає реакцію протесту, тому що в підлітковому віці діти оцінюють у вчителя, перш за все, людські якості. Він повинен розуміти своїх учнів, вести за собою, ставитися до них з повагою і т. д.

Також змінюється ставлення і до навчання. Освіта сприймається як підготовка до дорослого життя, і тому вчитель (головне джерело інформації), на думку підлітків, повинен зрозуміло, доступно пояснювати матеріал. На цьому ґрунті теж можуть виникнути протиріччя.

Подібно батькам, учитель у свідомості підлітків - авторитетне джерело знань у певній області - повинен стати товаришем і другом.

Найпоширеніші конфлікти.

Конфлікт непокори. Підліток відмовляється виконувати ті чи інші вимоги. Часто такі, які рік тому не викликали таку реакцію. Відмова може бути висловлена словесно чи діями. Пов'язано це, мабуть, з бажанням відстоювати свою думку - нехай іноді безглуздим способом.

Конфлікт єдності. Підліток робить так, як прийнято в середовищі одногрупників. Сам би він так себе не вів, якби не боязнь виглядати "слабаком", "маминим синочком", "ганчіркою".

Конфлікт лідерства. Підліток бачить у вчителеві конкурента. Він намагається не втратити авторитет серед одногрупників.

Конфлікт нелюбові. Відбувається тоді, коли до вчителя ставляться без поваги. Знають, що його можна вивести з себе. Навмисно влаштовують такі ситуації, щоб учитель втратив терпіння.

Учителі, знаючи, що у віці 13-18 років підлітки можуть вести себе подібним чином, знаходять, частіше за все, вірне рішення. У цьому їм допомагають працівники психологічної служби, методична література.

Якщо ж ви, батьки, дізналися про конфлікт з учителем:

- ✓ Не сваріть дитину, і виясніть, в чому справа .
- ✓ Ніколи не обговорюйте з дитиною недоліків учителя. Краще поясніть, як важко йому працювати, вказавши цим на те, що вчитель така ж людина, як і всі інші, і може втомитися і бути роздратованим.
- ✓ Поговоріть з вчителем, швидше за все, разом вам легше буде знайти вихід.
- ✓ Не запускайте ситуацію. Не чекайте, коли полум'я конфлікту зачепить адміністрацію навчального закладу.

ЧОМУ ПІДЛІТКИ НЕ РОЗМОВЛЯЮТЬ ІЗ БАТЬКАМИ

Мовчання не завжди золото

Трапляється, що підліток не хоче утаємничувати батьків у свій внутрішній світ і насущні проблеми. На думку психологів, така поведінка підлітка – ознака дорослішання й становлення особистості. Тому панікувати не варто.

Але розібратися в цьому питанні необхідно. Чому підліток мовчить про свої проблеми? Проблема підлітка в спілкуванні з батьками може бути викликана тим, що дитина не відчуває зацікавленості батьків у важливих для неї питаннях. А підлітків точно не цікавлять навчання й оцінки.

Часто буває, що причини проблем у спілкуванні з підлітком – у моделі поведінки родини, яку дитина мимоволі копіює або радикально відкидає.

Підліток не розмовляє зі своїми батьками, якщо в родині не прийнято обговорювати проблеми. Або навпаки, батьки так багато говорять і повчають, що підліток не може й слова вставити. Тоді підліток поводить себе від зворотного.

Як допомогти підлітку-мовчуну

Для початку не варто турбуватися надто сильно, якщо, звісно, таке мовчання підлітка не триває упродовж кількох місяців. Варто пам'ятати, що їм дуже важливо почуватися самостійними й особливими, тому їм потрібна дистанція у стосунках із батьками.

Найчастіше підлітки турботу й слова батьків сприймають, як спробу контролювати їхнє життя, продовжити їхнє дитинство. Тому вони починають ховатися фізично, не кажучи, куди вони йдуть, і душевно, приховуючи свої думки й почуття. Це дає підліткам можливість почуватися незалежними хоча б певною мірою.

У такому випадку не намагайтеся залізти підліткові в душу, а спробуйте перейнятися його проблемами й толерантно допомогти підтримкою.

Часто трапляється, що відмова підлітка від щирих розмов поширюється тільки на членів його родини. Водночас іншим дорослим він розповідає про свої плани й переживання.

Якщо ви довідалися, що у сина або дочки є таке спілкування з кимось із рідних, або з кимось із батьків друзів, намагайтеся не ревнувати. Адже це просто чудово, що у вашої дитини є авторитетний дорослий друг. Значить, у дитини є хтось, хто допоможе їй краще зрозуміти себе. Хтось, хто зможе підтримати її у важку хвилину.

А найголовніше: батькам потрібно навчитися будувати якісні стосунки з дітьми й навчитися їх слухати. І важливо це починати робити буквально з пелюшок, ще до того, як виникнуть проблеми підліткового віку.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ДОВІРЛИВИХ СТОСУНКІВ:

- навчіться не тільки слухати, а й чути;
- будьте передбачуваними для дитини;
- ставтеся з повагою до потреб дитини;
- не обговорюйте поведінку дитини з іншими людьми в її присутності;
- будьте щирими, доброзичливими;
- дотримуйтеся обіцянок або не давайте їх взагалі.

ЯКЩО БАТЬКАМ НЕ ПОДОБАЮТЬСЯ ДРУЗІ ПІДЛІТКА

Підліткова дружба – це не просто

Вам не подобаються друзі вашої дитини-підлітка? Здається, що діти жажливо виховані, грубі, нічим, крім порожніх балачок і комп'ютерів, не цікавляться? І ось ви вирішуете: заборонити дитині спілкуватися з такими поганими друзями. Не варто вдаватися до радикальних заходів.

Як реагувати на друзів підлітка?

Психологи радять: змиритися з друзями підлітка. Втручання дорослих у стосунки дітей із їхніми друзями виправдане тільки в надзвичайному випадку.

Діти тягнуться до тих однолітків, спілкування з якими вони потребують. Так, ці друзі вам не подобаються. Але саме вони потрібні вашій дитині. Вам здається: ну хіба може ця дружба бути чимось серйозним. А підлітки зовсім інакше дивляться на дружбу з однолітками - вона дуже важлива для їхньої психологічної рівноваги. Підліткова дружба суттєво відрізняється від дружби в дошкільному віці. Малюки заводять друзів для гри. А підлітки дружать, щоб обмінюватися емоціями та відчутти духовне споріднення. Завдяки дружбі підліток ідентифікує свою статеву приналежність і соціальний статус.

Батьки повинні бути готові: сильні емоційні зв'язки можуть спричинити те, що дитина стане залежна від свого оточення. У такому випадку необхідно підкоректувати морально-етичні норми, які передають дитині її більш досвідчені друзі. Це не завжди просто. Але однаково це не привід втручатися в підліткову дружбу. Заборона на спілкування з

друзями не дасть результату, а, навпаки, призведе до втрати довіри підлітка. Підліток навряд чи послухається і, швидше за все, продовжить зустрічатися з друзями, але вже таємно.

У разі небажаної підліткової дружби сконцентруйся на найголовнішому - на збереженні зв'язку з власною дитиною.

Замініть «поганих» друзів хорошими. Почніть спілкуватися з поганими, на ваш погляд, друзями підлітка. Запросіть їх у свій дім, з'ясуйте, чим вони цікавляться, про що розмовляють, чим займаються.

По-перше, ви будете в курсі та зможете швидко реагувати на події. По-друге, цілком може виявитися, що не такі вони й погані - друзі вашої дитини. Просто здалеку все здається іншим.

Якщо друзі дитини при детальному розгляді вас однаково не влаштовують, спробуйте спрямувати увагу підлітка на інше коло спілкування. Запропонуйте альтернативу: клуб або спортивну секцію. Можливо, в дитини зав'яжуться дружні стосунки в іншому середовищі. Втручання батьків необхідне, якщо над дитиною знущаються або якщо її контролює невірнісбалансований, агресивний підліток. У таких випадках дійте радикально. Тут доречні будь-які варіанти. Без таких заходів вам не вдасться обійтися, якщо життя і здоров'я вашої дитини в небезпеці.

ЯК ВІДМОВИТИ ПІДЛІТКА ВІД ПІРСИНГУ Й ТАТУ

Підлітку дуже хочеться бути наймоднішим!

Часто бажання прикрасити себе тату й пірсингом для підлітка стає справжньою нав'язливою ідеєю. Батьки просто шоковані. Куди бігти і що робити, не знає ніхто. А момент нанесення омріяного малюнка найріднішим чадом дедалі ближче.

Якщо ви дізналися, що ваш син чи дочка вирішили зробити пірсинг чи тату, не видавайте подиву й тим паче не гнівайтесь. Зрештою, це його тіло, і він має право вдосконалювати його на свій розсуд. У розумних межах, звісно.

А може, зміна іміджу виховає в підлітка самостійність і почуття відповідальності за свої вчинки, хто знає.

Відмовляємо підлітка від пірсингу й тату: інформаційна атака.

На що слід звернути увагу підлітка:

- Пірсинг, як і татуаж, мають властивість "розростатися", коли шкіра з віком розтягується. Малюнок може деформуватися до невпізнання, й чарівна дівчина на плечі перетвориться на справжню відьму.
- Довго заживають проколи у язика, в пупку, найбезпечніші місця - мочка вуха й ніздря.
- Тату й пірсинг, особливо зроблені непрофесіоналами, часто гнояться, а шрами залишаються назавжди. Для переконливості можна показати фото.
- За татуванням треба постійно стежити: засмагати без крему не можна й дуже небажано травмувати шкіру.
- При нанесенні тату і при проколюванні можуть занести інфекцію навіть у салоні, а ще буде дуже боляче, адже, як правило, знеболювання при таких процедурах не роблять.
- Звести тату можна, зрізавши шар шкіри, після чого залишиться шрам, а деякі кольори взагалі не видаляються й залишаються назавжди.

Беремо хитрістю, якщо підліток хоче пірсинг або тату. Можливо, підліток для початку погодиться поміняти тату на боді-арт. Хоча, звичайно, є небезпека, що дитині сподобається ходити розмальованою, й вона ще активніше наполягатиме на татуванні. Можна спробувати замінити пірсинг чи тату на незвичайну зачіску. Можливо, підліток погодиться на дреди або зелені локони. А там, дай Боже, забуде про пірсинг і тату.

Можна запропонувати підлітку відстрочку. Мовляв, давай зробимо тату або пірсинг, але в хорошому салоні, а для цього підкопимо грошей до наступного дня народження. Може, ваш модник за цей час знайде інші способи самовираження.

Як би там не було, в будь-якому випадку, не залишайте підлітка наодинці з гарячим бажанням зробити тату або пірсинг.

ЯК ЗРОЗУМІТИ, ЩО ДИТИНА ПРИЙМАЄ НАРКОТИКИ

На пристрась до наркотиків часто вказує поведінка дитини

Що раніше батьки зрозуміють, що дитина в біді, то більше шансів на перемогу над наркотиками.

Підлітковий вік завжди супроводжується несподіваними «сюрпризами»: тут тобі і неприборкане прагнення до незалежності, і знайомство з алкоголем, куріння і т.д., і т.п.

Але найбільше всі батьки бояться, що підліток спробує наркотики. І нерідко ображають своїх дітей необґрунтованими підозрами в найтяжчих гріхах. Або пропускають перші симптоми того, що лихо вже переступило через поріг дому.

Розпізнайте перші, найважливіші прикмети того, що дитина познайомилася з наркотиками.

- ✓ Наркотики коштують недешево. Тому, якщо фінансові потреби дитини зненацька зросли, а зрозумілого обґрунтування цьому у підлітка немає - треба вжити всіх заходів для того, щоб з'ясувати істину.

Але пам'ятайте, що хлопцям у підлітковому віці часто потрібні гроші для перших побачень. І підозра у вживанні наркотиків може серйозно ускладнити стосунки між дитиною та батьками. Тому не поспішайте з обвинуваченнями – зберіть якнайбільше фактів.

- ✓ Наркотики розширюють або звужують зіниці. Зазирніть в очі своїй дитині - якщо для неприродно розширених або звужених зіниць немає інших очевидних причин - настав час бити на сполох.
- ✓ Наркотики змінюють поведінку підлітка: він стає неухважним, дивно-незграбним. Мовлення наркомана часто уповільнене, з порушеннями логічних ланцюжків. Хо́да хитка.
- ✓ Наркотики вбивають захоплення дитини. Якщо активний футболіст несподівано втратив інтерес до м'яча і поля, а дівчину більше не тягне в танцювальні зали - пошукайте причину різкої зміни інтересів.
- ✓ Непередбачуваність емоцій: підліток легко переходить від ейфорії до депресії. Батьки часто пояснюють різку зміну настроїв гормональними бурями в організмі підлітка, пропускаючи дуже важливий симптом біди. Пам'ятайте також, що наркотики роблять дитину агресивною, особливо стосовно членів сім'ї.
- ✓ Першу дозу найчастіше підліткові дають нові друзі. Тому, відзначивши дивацтва в поведінці підлітка, обов'язково придивіться до його друзів - можливо, відповідь на всі ваші сумніви очевидна.

Заборона на наркотики не працює!

Якщо ваші найгірші підозри підтвердилися, не треба влаштовувати скандали з гриманням дверима, погрозами і вмовляннями. Пам'ятайте про те, що ці методи просто не працюють. І, навіть якщо дитина зовсім щиро пообіцяла «зав'язати» - не вірте! Без допомоги фахівців вам уже не обійтися. Пам'ятайте, що пристрась до наркотиків - це не захоплення, а фізіологічна залежність, подолати яку самостійно практично неможливо.

І ще один нюанс: дитина має бути впевнена в тому, що батьки люблять її навіть зараз. Батьківська любов - це дуже важливе джерело сил для людини, яка вирішила позбутися наркозалежності.

ЗНЕВАЖЛИВЕ СТАВЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ ДО БАТЬКІВ.

Проблема невдячності та неповаги підлітків до старших відчувають на собі багато людей. Сьогодні дуже часто сучасні тинейджери грубіянять навіть незнайомим, а також учителям і стареньким бабусям на вулицях, не кажучи вже про рідних тата й маму. Причина неповаги дітей до батьків — у втраті батьківського авторитету. Чому так трапляється? Іноді

діти просто ніяк не реагують на вказівки, повчання тата й мами, проявляють свою неповагу цілковитою байдужістю. Як виправити ситуацію? Як діяти батькам?

Як навчити підлітків поважати своїх рідних матір і батька?

Перш за все необхідно зауважити, що винні у такому вихованні батьки. Адже вони у певній ситуації дозволили дітям так поводитися, а потім ситуація вийшла просто з-під контролю. Дуже часто батькам хочеться, аби дитина була доброю, гарною, вихованою, не докладаючи певних зусиль, а так не буває. Наші діти — це те, що ми в них вкладали, чого саме навчали, як до них ставилися, що дозволяли. А головне — як ми їх любили! І якщо гармонічні стосунки були порушені, батьківський авторитет втрачено, владнати все буде важко, але можливо. Пропонуємо вашій увазі кілька порад.

– **Коли дитина грубить, відразу ж вкажіть їй на це**, щоб вона завжди знала, що перейшла межу.

– **Ніколи не вступайте в суперечки**. Не треба демонстративно зітхати, знизувати плечима, показувати, що ви розсерджені. Як не треба і вмовляти, перестерігати, лаятися – така тактика ніколи не спрацьовує, а тільки посилює подібну поведінку.

– Як показують дослідження, **діти-підлітки перестають грубити, коли бачать, що це неефективно для залучення вашої уваги**. Тому тримайтеся нейтрально, не відповідайте. Наприклад, дивіться відсторонено на що-небудь, а якщо не допомагає, закрийтеся в іншій кімнаті. Просто **відмовтеся продовжувати розмову**, поки син (дочка) грубить, і робіть так **ЗАВЖДИ**.

– **Ігноруйте провокації з боку підлітка**. Дитина намагатиметься провокувати вас на сварку, може обманювати, використовувати образливі фрази. А ви проявіть батьківську мудрість та скажіть: «Я бачу хтось своєю поведінкою намагається розгнівати мене. Я почуваюся недобре, коли мене відкрито обманюють. Краще поговоримо пізніше, коли ти будеш налаштований на спокійну довірливу розмову. А зараз я піду відпочину!»

– **Визначте певні правила поведінки**. Спочатку налагодьте стосунки, помиріться, поспілкуйтеся, пробачте одне одного. Подружіться зі своєю дитиною, ви дізнаєтеся багато нового про неї. Не втрачайте довіру та контакт!

Ніколи не забувайте, діти, хоч і підлітки, вони все одно — діти. І майже все повторюють за батьками. То подавайте їм правильний приклад! Аби діти поважали тата й маму, батькам також слід поважати своїх дітей!

Батьківські збори: ЯК УБЕРЕГТИ ПІДЛІТКА ВІД ПОГАНОЇ КОМПАНІЇ?

Мета:

- активізація батьків щодо участі у вихованні і навчанні дітей;
- ознайомлення з віковими особливостями дітей;
- визначення можливих шляхів уникнення проблем.

Вступне слово.

Безумовно, наші діти - найкращі. У них немає нічого поганого, і єдине, що може їх зіпсувати, це погані, невдало обрані друзі. Інколи ми готові перед кожною новою людиною, що з'явилися в житті дитини опустити шлагбаум! Та що там шлагбаум! Закрити своє чачо за залізними воротами, щоб ніхто і ніколи не зміг вплинути на таку ніжну, чисту, вразливу душу! Бажання зрозуміле і легко з'ясовне: адже саме в дружбі діти відкриваються найбільше, як губка всмоктуючи те, що їх оточує. Але й повністю ізолювати їх від навколишнього світу, в якому апріорі немає ідеальних людей, не можна - друзі все одно повинні бути і вони будуть. Як же поводитися в тому випадку, якщо друзі сина або дочки викликають тривогу?

Для початку в'яснимо, чому та чи інша людина раптом появляється в друзях у вашої дитини. На думку американського педагога Еди Ле Шан, дитина найчастіше починає дружити з тією людиною, в якому яскраво виражені невластиві йому самому риси. Старанні, тихі хлопці раптом сходяться з забіяками; сором'язливі, невпевнені у своїй зовнішності дівчата стають нерозлучними подружками тих, чий моральний вигляд уже в 12 років

викликає сумнів. Тривогу батьків легко зрозуміти: з одного боку, вони побоюються, що їхні діти опиняються в явній тіні та стають «використовуваними». А з іншого - бояться, що їх дитина зміниться до невпізнання, перейнявши негативні риси.

І перше батьківське спонукання - негайно, без будь-яких пояснень, заборонити дружбу! Абсолютно неправильний шлях, що руйнує головне - довіру! До того ж результат у більшості випадків - нульовий. Дружба просто відходить у тінь. І дістати звіди сина або дочку буває неймовірно складно.

Найкраще, що можуть зробити батьки - це розкрити перед друзями своїх дітей двері свого будинку, показати дитині, що вони не мають нічого проти її дружби, що його друзі цікаві їм. До речі, переважна більшість тих, хто на перший погляд небажаний, виявляються досить цікавими людьми, дійсно доповнюють рідне чадо. Дайте своїй дитині можливість самому зробити висновки, підводячи його, при необхідності, до потрібного рішення. Але бережіться упередженості! Як тільки син або дочка відчують, що ви невинувато-несправедливі, вони замкнуться в собі: підліткова дружба дуже цінна для них і будь-яке заперечення у бік її залишає в душі глибокі рани.

Не забувайте і того, що підліткова дружба найчастіше (за рідкісним винятком, безумовно) - швидкоплинна. Отримавши щось один від одного, діти дуже часто зовсім безболісно розлучаються. Діти розійшлися, а от пам'ять про те, якою несправедливою може бути мама, може залишитися. Постарайтеся, щоб цей швидкоплинний епізод не залишив глибоких подряпин на ваших взаєминах.

Набагато гірші справи в тому випадку, якщо дитина потрапляє в погану компанію. Виникає у таких випадках колективний агресор надто сильний, щоб дитина могла самотійно впоратися з ним. Цілком благополучні діти, які здійснили якийсь колективний злочин, згодом самі собі не можуть пояснити свою поведінку. «Ефект натовпу» - наймогутніша сила, чинити опір якій неймовірно складно.

Часто дитина з благополучної сім'ї потрапляє під вплив антисоціальної поведінки однолітків. Тобто якщо біда трапилася - треба зрозуміти мотиви дитини. Насправді проблема полягає в тому, чи відверта з вами ваша дитина. Якщо вона відчуває почуття неповноцінності і знехтування, вона компенсує це, потоваришувавши з першим хуліганом. В період пошуку себе діти нерідко використовують погану компанію як спосіб випробувати себе на міцність. Якщо ж довіри немає, то заборони і нотації можуть штовхнути дітей в обійми тих, від кого ми їх усіма силами намагаємося вберегти. Так, найкраща протиотрута - вільне та чесне обговорення спокус і небезпек, які зустрічаються на життєвому шляху. Але такі відносини не виникають «раптом», їх треба рости з пелюшок. Втратили? Почати дружити зі своєю дитиною не пізно навіть тоді, коли у нього вже є свої діти. І підтвердженень тому - безліч.

Отже, що ж робити батькам, аби вберегти свою дитину від поганої компанії і негативного впливу на неї?

Однозначної відповіді на це питання не може дати ніхто, тому що розвиток дитини відбувається суто індивідуально. Але певний алгоритм поведінки все-таки виділено психологами та педагогами, слідуючи якому можна обійти багато «підліткових» неприємностей.

Переключення захоплень.

Можливо, вашому підлітку не вистачає захоплень в житті, а там, в компанії є, що йому пропонують - взаємовиручку, ризиковані пригоди. Спробуйте знайти для підлітка заняття, яке могло б повністю задовольнити тягу до цікавих пригод. Адже у вас можливостей так само багато, як і в інших! Є спортивні секції - не тільки волейбол і футбол, але ще картинги, карате, бокс. Нехай краще дитина буде лазити по скелях під наглядом інструктора, і стрибати з парашута, ніж пропадати невідомо де і з ким. Існують ще й гуртки, в яких займаються спелеологією, археологією, альпінізмом і туризмом, розшуковують сліди зруйнованих міст, спускаються в печери, ходять у походи...Романтика? Ризик? Так, це є - але це, організовані пригоди!

Допоможіть їй знайти альтернативу вуличним посиденькам: тренажерний зал, автошкола, курси фотомистецтва, фотографії - все це дозволить йому потрапити в нове коло спілкування, де дитина теж буде відчувати себе своїм, але при цьому буде зайнятий справою.

А скаути? Адже ваш підліток точно оцінить вірність і братство скаутів - і це буде вашою перемогою. Іншим словом, дізнайтеся, які гуртки та секції існують у вашому місті - і вперед! Не хвилюйтеся, якщо не вийде з першого разу. Адже, можливо вашій дитині не подобається лазити по горах, а більше приваблює змагання в басейні або підводне плавання. Не рідко вона і сама не знає, чого дійсно хоче - в такій ситуації допоможіть їй вибрати вид розваги.

Тренуйте у вашої дитини вміння відмовляти.

Це має бути у неї на рівні рефлексів. Часто перший крок у погану компанію починається з невміння дати відсіч фразою: «А слабо»? Навчіть її черговим, але вичерпним фразами, проти яких нічого заперечити. Наприклад, на пропозицію спробувати горілку, можна відповісти: «Я вже пробував, вона несмачна. Мені не сподобалося». На пропозицію проколоти брову, можна відповісти: «Я не буду відчувати себе щасливою з діркою в брові».

Будьте другом своїй дитині, цікавтеся справами, захопленнями і компанією, дивіться на життя її очима. Постарайтеся прийняти її друзів щиро, як би важко не було. Ні в якому разі не ставтеся до них упереджено, бо за обличчям некерованого і конфліктного підлітка може ховатися дуже цікава людина, яка доповнить характер вашого сина чи дочки.

Спробуйте зрозуміти, чому ваша дитина спілкується з певними людьми: запросіть її друзів у гості, поговоріть з ними, так ви зможете дізнатися, чим живуть діти, чим цікавляться.

Таким чином, Ви обов'язково зміцните контакт з дитиною. І ви будете поруч, якщо дитина зіткнеться з проблемою в спілкуванні. Саме в цьому полягає батьківське мистецтво: бути поруч, коли ми особливо потрібні дитині

Помірно контролюйте свою дитину.

Не потрібно нав'язливо проявляти інтерес до її життя, але і не дозволяйте їй «плисти за течією». Деякі батьки припускаються великої помилки, забороняючи дружити своїй дитині з хлопцями та дівчатами, які, як їм здається, можуть погано вплинути на її поведінку і світогляд. Але, в силу духу протиріччя, який править дітьми (особливо в підлітковому віці), батьки мають ризик втратити довіру з боку дитини і стануть менш інформовані про те, що з нею відбувається і чим вона живе.

Діти починають робити все на зло, особливо в підлітковому віці. Їх протиріччя править ними. Часто дитина просто перестає говорити вам. Де був. Що робив. Ви стаєте мало поінформованими, чи потрібно це вам? «Таємна», «тіньова» дружба - це дуже підозріло, тут пахне «цікавими» пригодами. Відвернути підлітка, відірвати від друзів у такій ситуації буває дуже важко.

Аргументувати заборони:

- * **Обговорювати: якщо ти вчиниш так, то які будуть наслідки** (зіпсуєш своє здоров'я, можеш потрапити в погану компанію, з тобою може трапитися щось лихе тощо);
- * **Рахуватися з думкою підлітка** (інакше він не навчиться зважати на вашу думку);
- * **Не вважати свою позицію на 100% правильною;**
- * **Підтримувати дитину, хвалити** (можливо навіть не зовсім заслужено, але для підвищення впевненості в собі);
- * **Не лаяти її друзів або тих, з ким вона зустрічається** (марно, викличете лише заперечення і негатив);
- * **У суперечках намагайтеся домовитися.**

Якщо Ви вважаєте компанію невідповідною для своєї дитини, то постарайтеся тонко натякнути або спокійно сказати про те, чого побоюєтеся і що хочете вберегти її від поганого впливу.

Висновки.

Шановні батьки, якщо у Вас в сім'ї панує гармонія і взаєморозуміння, то така атмосфера може сприятливо схилити до розвитку довірчих відносин зі своєю дитиною. А

саме такі взаємини і будуть профілактикою того, що в певний етап життя дитини він не зв'яжеться з поганою компанією і не піддається пагубному впливу друзів і буде позитивним шляхом самостверджуватися в суспільстві як повноцінна особистість.

Батьківські збори: Соціальні мережі та підліток.

Усе – отрута, усе – ліки; і те й інше визначає доза.

Парацельс

Мета: ознайомити батьків із головними ознаками комп'ютерної залежності, загрозами, що існують в глобальній мережі; дати поради, як убезпечити дітей від негативних факторів використання Інтернету.

Хід зборів.

1. Повідомлення про вплив Інтернету на розвиток дитини.

В сучасному світі без мобільного телефону, комп'ютера, ноутбука і планшета, мабуть, не уявляє себе жодна людина. А про Інтернет знають діти, починаючи з 4–5 років. Вони блискавично освоюють усі останні новинки – соціальні мережі, ігри, програми. Інтернет допомагає їм розвиватися і вчитися. При цьому Інтернет – анонімний, його важко контролювати. Діти допитливі, у них ще немає того життєвого досвіду, який дозволив би їм визначити обман і маніпуляцію. Саме тому свідомість і підготовленість кожного користувача є основною запорукою його безпеки. Велика роль у формуванні в дитини навичок безпечної роботи в мережі лежить саме на сім'ї, адже саме батьки забезпечують наявність Інтернету вдома, поповнюють рахунки на телефонах дітей.

Зараз рідко побачиш дитину без гаджета у руках. Тим паче підлітка. Всі чимось зайняті в екрані мобільного, планшета чи комп'ютера. Тепер у кожної дитини є справи важливіші, ніж поганяти м'яча, погуляти у парку, зустрітись із друзями. Спілкуватись тепер модно в Інтернеті, у популярних соцмережах. Там діти шукають і розваг, і порад, і спілкування, і подекуди розуміння, якщо, звісно, цього не мають у реальному світі...

Про шкоду або користь комп'ютера досі сперечаються вчені. Давайте ж з'ясуємо, в чому полягають позитивні і негативні моменти при роботі з комп'ютером в соціальних мережах.

Плюси:

1. Спілкування без меж.
2. Перегляд відеофільмів, слухання музики.
3. Отримання корисної інформації.
4. Дозвілля.
5. Допомога в навчанні.
6. Всебічний розвиток.

Мінуси:

1. Відкритий доступ до особистої інформації користувача.
2. Не завжди достовірна інформація.
3. Фінансові затрати.
4. Приносить шкоду здоров'ю.
5. Залежність.
6. Відкритий доступ до негативної інформації.
7. Трата часу.

2. Інтернет-загрози для дітей.

Часто дорослі довіряють дитині або ж їм просто байдуже, чим дитина там займається, аби лише не набридала... І навіть не підозрюють, у які небезпечні ігрища можуть "втягнутись" їх діти.

"Групи смерті" – це спільноти, зосереджені переважно у російській соцмережі Вконтакті, розраховані на підлітків. Починається все з того, що їх адміністратори дають учасникам груп травматичні "завдання" – наприклад, свідомо порізати собі руки лезом і відзняти усе це на відео. Кінцевою метою "гри" чи "квесту" є доведення дитини до

самогубства, яке вона також повинна здійснити у режимі он-лайн, до прикладу, у скайпі. Підозрюють, що пізніше ці відео продають за великі гроші.

Проблема, з якою ми зіткнулися нині, це не лише проблема, загроза для наших дітей, а й для всіх нас також. Перш ніж почати про неї говорити, нехай кожен із батьків поставить собі запитання: а скільки часу щодня я приділяю спілкуванню зі своєю дитиною? Чи відчуває вона мою любов і підтримку повною мірою? І чи звернеться вона до мене у випадку якоїсь проблеми чи ситуації? Дуже часто у гонитві за нашими буденними справами ми забуваємо про найдорожче, що у нас є – про дітей. І, власне, вони через брак нашої уваги та підтримки шукають на стороні чи то сумнівні компанії, чи Інтернет-мережі.

Серед небезпек в Інтернеті, з якими можуть стикнутись ваші діти, є таке явище як кібербулінг.

Раніше хуліганів можна було зустріти на вулиці, та зараз вони частково перейшли в Інтернет. Цифрові технології відкрили багато нових можливостей, на жаль, для шахраїв також. У результаті цього і виник кібербулінг.

Якщо не вдаватися у деталі й складні терміни, кібербулінг — переслідування повідомленнями в Інтернеті, що містять образи, погрози та агресію; це підлітковий віртуальний терор, напад із метою завдати психологічної шкоди. Простіше кажучи — сучасний цифровий аналог дитячого знущання. Останнім часом основною платформою для кібербулінгу стали соціальні мережі.

Замість того, щоб поставити підніжку, пишуть агресивну SMS; замість стусана залякують у соцмережі; замість насмішок і образ розповсюджують конфіденційні дані про дитину, створюють фальшиві профілі на різноманітних сайтах, тероризують нічними дзвінками тощо. Проблема у тому, що ви не можете піти до директора, наприклад, училища, й попросити вжити заходів щодо хуліганів — в Інтернеті інші правила.

Здавалося би, що тут такого — ну заважатимуть дитині спокійно сидіти в чаті чи гратися в онлайн-гру, але це все може привести до серйозних наслідків. Завдання батьків — вберегти дитину від подібного, або, якщо вже таке трапилося, мінімізувати моральну шкоду.

Серед найбільш поширених загроз віртуального світу є сексуальні домагання; кібер-агресія; доступ до шкідливого і нелегального контенту (популяризація порнографії, віртуальних наркотиків, суїциду, тощо). Також це нецензурна лайка; пропозиції відвідати порносайт, переглянути відео із сценами насильства. Найбільш вживані атаки - відправка неприємних за змістом, образливих або погрозливих повідомлень, фотографій, листів, відеозаписів; телефонні дзвінки з погрозами або мовчанням; образливі висловлювання на форумах (в чатах); видавання себе за когось іншого в чатах та форумах, в текстових повідомленнях, з негідними висловлюваннями та образами; отримування СПАМ – розсилки вище зазначеного змісту

3. Поради та рекомендації батькам.

“Найголовніше – це спілкування”.

Під час спокійної бесіди можна розпитати дитину, чи чула вона щось про такі групи, чи знає вона щось про такі випадки. Окрім того, варто перш за все звернути увагу на саму дитину, на її фізичний та психологічний стани. Однією з умов перебування дитини у групі для проходження певного рівня є не спати 50 годин.

Дуже часто трапляється так, що, коли батьки дізнаються про небезпечні групи у соціальних мережах, починають просто тиснути на дитину, говорити, що підлітки такі-сякі нехороші. І цим викликають опір з боку дитини, і лише погіршують ситуацію. І вже як реакція на таку поведінку дорослих, діти починають протестувати, обурюватись.

Часто, діти шукають розради у віртуальному світі. Для того, щоби так не траплялось, треба, щоби з ними спілкувались, щоби вони мали з ким порадитись, і знали, що їх не засудять, не насварять, що вони отримують цю підтримку насамперед від батьків. Чим більше дитина бунтує, тим більше любові та підтримки вона потребує, просто вона не знає, в який це спосіб можна висловити.

Щоб не допустити потрапляння дітей у такі групи, рекомендується приділяти більшу увагу психологічному стану дитини та:

- Перевіряти шкіряні покрови дитини на наявність пошкоджень та, в разі їх виявлення, з'ясувати обставини, за яких вони з'явилися.
- Перевіряти акаунти дитини в соціальних мережах, та групи до яких входить акаунт. Перевіряти вміст спілкування в приватних чатах.
- Звертати увагу на коло спілкування дитини.
- Намагатися зайняти вільний час дитини спортивними або культурними секціями.
- Обов'язково контролювати те, які фото та відеофайли знаходяться в гаджетах дитини.
- Навчіть дітей відповідальної поведінки в Інтернеті. Пам'ятайте золоте правило: те, що ви не сказали б людині в обличчя, не варто відправляти йому по SMS, електронною поштою, в чаті або розміщати у коментарях на його сторінці в Мережі.

За словами Парі Афтаб, яка займається питаннями безпеки дітей в Інтернеті, кращий фільтр, який може дійсно захистити в мережі та розв'язати багато інших проблем, – в голові у самої дитини, а дорослим потрібно тільки —налаштувати цей фільтр. Доцільно пояснити користувачам, що, якщо ми хочемо, щоб усі інформаційні ресурси світу були нам відкриті, ми повинні бути готові до того, що всі наші дії будуть не менш відкриті для всього світу. Знаходження в мережі багато в чому нагадує перебування у громадському місці.

Варто дотримуватися кількох простих правил:

- Навчіть дитину дотримуватися правил безпеки в Інтернеті: обирати складні паролі й час від часу їх міняти, помірковано обирати коло спілкування у мережі, обирати надійні сайти та сервіси для користування.
- Якщо вберегти від проблеми не вдалося, потрібно потурбуватися про те, аби мінімізувати моральну шкоду — підтримайте дитину, заспокойте, поясніть, що трагедії не сталося. Ну й, звісно, повідомте адміністрацію сайту (чату, ігрового серверу тощо) про випадок кібербулінгу, зверніться до кіберполіції, адже це їхній обов'язок слідкувати за тим, щоб такого не траплялося.

Висновки.

Комп'ютерний світ схожий зі світом, у якому ми живемо. Він може бути різноманітним: і добрим, і жорстоким. Дитині та підлітку рости в цьому світі з комп'ютерним бумом. Обмежити дитину у роботі з комп'ютером означає викликати в неї неадекватну реакцію. Якщо батьки замість спілкуватися з донькою чи сином сидять перед дисплеєм комп'ютера, то не слід очікувати від дитини іншої реакції на комп'ютер або телевізор. Біда не в тому, що в нашому житті є електронні засоби інформації та комунікації. Біда в тому, що самим дорослим зручно замінити ними спілкування з дитиною.

Комп'ютерні технології – справжня знахідка для маніпулювання з інформаційним простором. Коли ми навчимо своїх дітей, учнів свідомо і творчо підходити до інформаційного простору, змінювати форму подання знань та даних таким чином, щоб це було корисно нашим дітям і не загрожувало їх здоров'ю та розвитку, будемо сприяти підвищенню їхньої самооцінки, впевненості у своїх силах.

10 ФРАЗ, ЩО ПОТРІБНО ГОВОРТИ ПІДЛІТКАМ

Серед тисячі слів, які ми говоримо своїм дітям, є кілька, від яких вони стають сильнішими, розумнішими, добрішими і впевненішими в собі.

Необдумане й недбале спілкування із доньками чи синами призводить до зворотнього ефекту - образливі фрази та невпевненість у силах дітей може на роки закарбуватися.

1. «ЯКИЙ ТИ ВЖЕ ДОРΟΣЛИЙ!»

Підлітки вважають себе дорослими і хочуть, щоб інші також були такої думки. Придивіться до своєї дитини. Вона дійсно вже майже доросла, і деякі рішення може ухвалювати як доросла, то чому не наголосити б на цьому?

2. «Я ТОБІ ДОВІРЯЮ, Я РАДА, ЩО МОЖУ ПОВНІСТЮ ТОБІ ДОВІРЯТИ, АЛЕ ПАМ'ЯТАЙ, ЩО В НАШІЙ РОДИНІ ВСІ ПОВИННІ БУТИ ЧЕСНИМИ ОДНЕ З ОДНИМ». Цими словами ви вимагаєте чесності від дитини, та перед тим, як їх сказати подумайте, чи є ви самі взірцем чесності.

Підлітки прагнуть свободи. Цими словами ви покажете дитині, що не контролюєте її. Так дитина зрозуміє, що теж може вам довіряти.

3. «РОБИ ЯК ВВАЖАЄШ ЗА ПОТРІБНЕ. ЦЕ ТВОЄ ЖИТТЯ, АЛЕ НЕ ВТРАЧАЙ РОЗУМУ».

Чудовий спосіб застерегти дитину від необдуманих учинків, алкоголю чи сигарет, але, звісно, після просвітницької бесіди про шкідливий вплив цього на здоров'я.

4. «ТИ МОЖЕШ ПОМИЛЯТИСЯ, ЯК І ВСІ, АЛЕ ЗНАЙ, ЩО ЗАВЖДИ МОЖЕШ РОЗРАХОВУВАТИ НА МОЮ ПОРАДУ».

Сказавши подібні слова, ви покажете, що не сваритимете дитину за провину і не будете нав'язувати свої настанови, а залишатиметеся другом, готовим надати підтримку.

5. «ТИ СЬОГОДНІ ЧУДОВО ВИГЛЯДАЄШ!»

Для дівчини дуже важливо почути подібні слова від батька, старшого брата, а для юнака можна наголосити на силі його м'язів. Це додасть упевненості їм.

Більшість підлітків переймаються через свою зовнішність. Через це з'являються й певні комплекси у спілкуванні з іншими. Важливо у цей час підтримати дитину такими словами.

6. «ТВОЇМ ДРУЗЬМ НАДЗВИЧАЙНО ПОЩАСТИЛО З ТОБОЮ. ДО РЕЧІ, РОЗКАЖИ ПРО НИХ».

По-перше, це підвищить самооцінку дитини, по-друге, ви зможете більше дізнатися про її друзів. Підлітки болісно реагують на обмеження своїх прав з боку дорослих, намагаються не звертати уваги на претензії стосовно себе, вважають, що їхню думку ніхто не сприймає. Спробуйте довести їм, що поважаєте їх і берете до уваги їхню думку.

7. «МЕНІ ЗНАДОБИТЬСЯ ТВОЯ ДОПОМОГА».

Підлітки дійсно можуть іноді підказати зовсім неочікувані рішення й свіжі ідеї. Цінують це.

8. «ДЯКУЮ, ЩО ПОМИВ ПОСУД, ТЕПЕР Я ТОЧНО ВСТИГНУ ПРИГОТУВАТИ ВЕЧЕРЮ».

Заохочуйте правильну поведінку частіше. Зазвичай підлітки намагаються чинити недобре через те, що їх постійно сварять і критикують. Тобто вони намагаються бути такими, як ми їх бачимо — неслухняними бунтівниками.

9 «ТИ НАДІЙНА ЛЮДИНА. Я ПИШАЮСЯ ЦИМ. Я ЗНАЮ, ЩО МОЖУ НА ТЕБЕ РОЗРАХОВУВАТИ»

Схожі слова змушують дітей бути потрібними вам і дійсно відповідати вашим вимогам. У

перехідному віці діти сповнені невпевненості, і для багатьох з них немає нічого важливішого, ніж слова любові й захоплення від своїх батьків. Якщо батьки промовляють такі слова постійно, вони задовольняють потребу підлітка в любові.

10. «МИ ЗАВЖДИ ПІДТРИМАЄМО ТВІЙ ВИБІР».

Дитина відчує себе дорослою, відповідальною за свою долю, а ще не приховуватиме від вас свої плани, оскільки знатиме, що ви завжди зрозумієте.

ЯК ДОПОМОГТИ ПІДЛІТКОВІ КИНУТИ ПАЛИТИ?

Ваш син чи дочка досягли того самого «важкого віку», і... ви дізнаєтеся, що ваше чадо палить.

Перша реакція - гнів і обурення: як не помітили? Не так важливо, звідки ви про це дізналися - зізнався сам підліток, розповіли знайомі, зауважив хтось чи ви самі...

Головне - з цією шкідливою звичкою потрібно щось робити.

Не намагайтеся забороняти. Логіка проста: заборонений плід, як відомо, привабливий, так і заборони мало коли бувають ефективні. Доведеться зробити так, щоб сам підліток захотів відмовитися від сигарет. Як вмотивувати його? Візьмемо, приміром, економічний фактор. «Уяви собі - ти витрачаєш на сигарети таку-то суму в місяць, а давай подумаємо, що ти міг би купити на ці гроші?».

Запропонуйте підлітку кидати палити за принципом «драбинки» - сьогодні він викурює 10 сигарет в день, завтра 9, післязавтра 8... Якщо він вже встиг звикнути до нікотину, то відмовитися від сигарет відразу може бути досить непросто. А такий метод допоможе відвикнути поступово.

Спробуйте взяти підлітка «на слабо». Нам, дорослим, це здається смішним, але у наших дітей (особливо хлопців) стільки азарту, що вони готові на будь-який подвиг, тільки щоб довести, що їм «не слабо», так чому б не скористатися цим в благих цілях?

У цей період краще всього зайнятися спортом. Фізична активність в будь-якому випадку корисна зростаючому організму, а при відмові від сигарет вона може зіграти вирішальну роль. Відомо, що коли організм не наповнений нікотиним, він стає сильнішим і витривалішим. Тому спортивні досягнення можуть стати для дитини кращим «призом» у боротьбі з пагубною звичкою. Якщо він, приміром, почне бігати вранці, то напевно оцінить, що дихальна система набагато краще працює тоді, коли він не палить. До речі, найкращим способом зацікавити дитину спортом, поза всяких сумнівів, є тільки особистий приклад.

Якщо підлітку важко кинути палити в один момент, домовтеся з ним про деякі правила: не палити натщесерце, не палити на ходу, не палити під час їжі або пиття... До речі, про каву: про неї, як і про алкоголь, на цей час краще забути - існують дослідження, які доводять, що ці напої посилюють потяг людини до нікотину.

Коли людина кидає палити, саме час подумати про харчування. Тут теж все у ваших руках! Лідирує в рейтингу антиютюнових продуктів, без сумнівів, молоко: стакан цього напою, випитий перед черговим перекуром, дуже псує смак сигарет - вони починають гірчити. Корисним буде і апельсиновий, лимонний сік: він істотно знижує потребу організму в нікотині за рахунок вітаміну С.

**Вам як батькам слід замислитися - а чому ваш підліток почав палити?
Відчуває себе невпевнено, хоче здаватися крутішим?**

А може у нього стрес, підвищена тривожність, проблеми в спілкуванні?

**НАМАГАЙТЕСЯ, ЩОБ ВАШІ З ДИТИНОЮ СТОСУНКИ ЗАВЖДИ ЗАЛИШАЛИСЯ
ДОВІРЧИМИ!**

ЗА ЩО НЕ МОЖНА "КАРАТИ" ДІТЕЙ

Помилки

Діти на них вчаться

Негативні емоції

Кожен має право на них

Повільність

Діти вчаться поступово

Неуспішність в навчанні

Хваліть за зусилля, підтримуйте

Активність

Навіть на людях – це нормально!

Ненавмисна шкода

Дитина вчиться обережності

Відмінність від інших

Фізична чи психологічна

Вимагання більшого

Дитина вчиться ставити цілі

Незгода з батьками

Дитина вчиться бути особистістю.

Пояснюйте, але будьте авторитетом.

В цьому й усьому іншому: замість "покарання" – демонструйте, пояснюйте НАСЛІДКИ ДІЙ дитини.

**ЗРОЗУМІЙТЕ, ЧОМУ НАСПРАВДІ ДИТИНА ТАК ВЧИНИЛА
(ВТОМА, ГОЛОД, НЕСТАЧА УВАГИ, ПІДТРИМКИ ТОЩО)
І ДОПОМОЖІТЬ ЇЙ ВПОРАТИСЯ З ПРИЧИНОЮ**

#НеБийДитину

фото: www.shutterstock.com

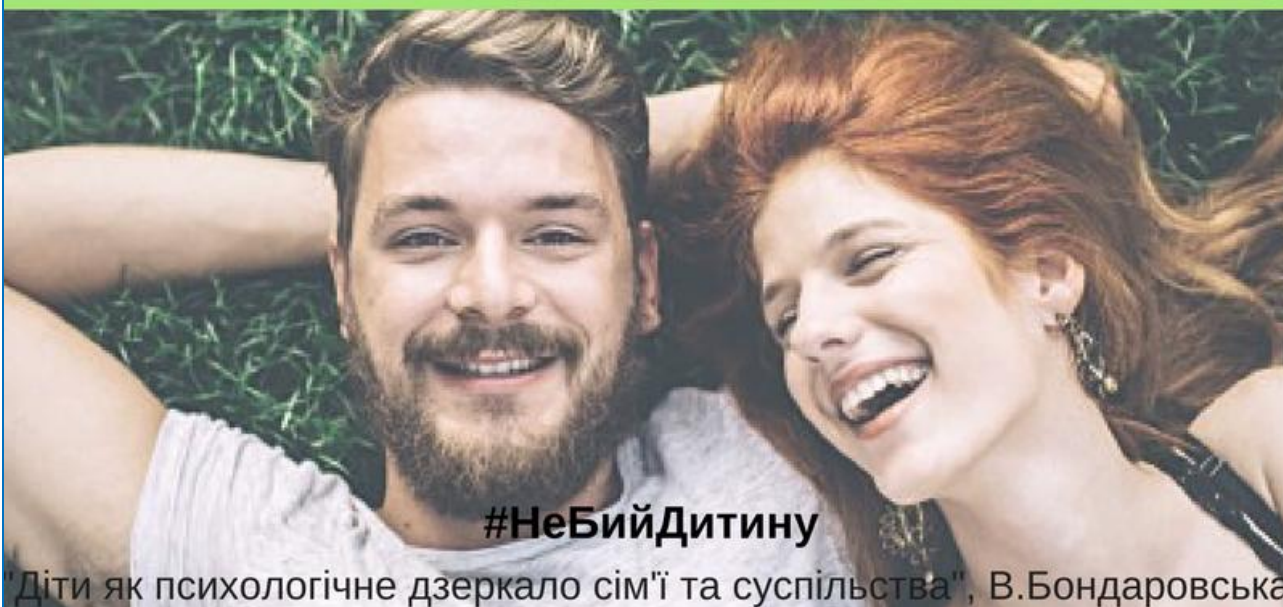

конфлікти в сім'ї

До руйнування стосунків призводить не наявність конфліктів, а невміння мирно їх розв'язувати.

Бажання уникати конфліктів – їх не вирішує, а замовчування – шкідливе. Невирішені конфлікти зумовлюють постійну напругу в сім'ї, яка може спричинити насильство, жорстоке поводження з дітьми та розлучення.

А от мирно вирішені конфлікти та готовність чути одне одного – сприяють порозумінню та зближенню.

#НеБийДитину

"Діти як психологічне дзеркало сім'ї та суспільства", В.Бондаровська

Поради для батьків підлітка

Головне в спілкуванні з підлітком – зберегти довіру.

Пам'ятайте, що протягом двох-трьох років друзі для підлітка будуть більшим авторитетом, ніж батьки. Не варто ображатися. Потрібно просто почекати, це минеться.

Знайдіть час для щирої розмови з дитиною кожного дня.

Не порівнюйте свою дитину з іншими дітьми. Це викличе лише агресію.

Правила та вимоги повинні бути погоджені батьками між собою.

Якщо ви зрозуміли, що були не праві, нехтували думкою сина або дочки в будь-яких важливих для них питаннях, не бійтеся зізнатися в цьому спочатку собі, а потім і дитині. І постарайтеся не повторювати цю помилку знову. Довіру легко втратити, а відновлювати її довго і

важко.

Головне, щоб Ваша дитина знала: щоб з нею не трапилося, вона може попросити у вас допомоги.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Допоможемо батькам бути педагогами і психологами. Методичний посібник із досвіду роботи методиста-психолога З.Г. Короткої – Кременчук, 2008. – 92 с.
2. Войцях Т.В. Інноваційні методики діагностичної роботи з сім'єю: [спецкурс]. – Черкаси: ОПОПП, 2012. - 68 с.
3. Абетка соціального педагога / укладач В. В. Волканова.— Х.: Вид. група «Основа», 2011.— 235, [5] с.— (Серія «Соціальному педагогу»).
4. Психолого-педагогічна робота з дітьми, схильними до прояву девіантної, делінквентної поведінки (з досвіду роботи спеціалістів психологічної служби системи освіти України) [Електронний ресурс] / авт. кол.: О. П. Абухажар, Н. М. Акімова, В. В. Білецька та ін ; упор.: В. Г. Панок, Ю. А. Луценко – К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2014. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см.
5. Досвід спеціалістів психологічної служби в подоланні негативних явищ в учнівському середовищі: Матеріали обласної науково-практичної Інтернет конференції (07.08.12-30.10.12, м.Черкаси) / за ред.Т.Б.Артеменко, Т.В.Войцях. – Черкаси: ЧОПОПП, 2012. – 62с.
6. Щуркова Н.Є. Нове виховання. М., 2001.
7. Юзефик Л. О., Купина Н. М. Організація роботи з батьками. — Тернопіль: Астон, 2002 р.
8. Консультування сім'ї : [методичні поради для консультацій батьків] ; Ч.2 / за ред. В. Г. Постового. – К. : ДЦССМ, 2003. – 330 с. 5
9. file:///C:/Users/User/Desktop/уч/зб/Яких-дітей-відносять-до-категорії-педагогічно-занедбаних-дітей.pdf
10. file:///C:/Users/User/Desktop/уч/зб/Znpkhist_2010_2_24.pdf
11. file:///C:/Users/User/Desktop/уч/зб/file2.pdf
12. <http://www.malecha.org.ua/portal/index.php/article/2011-05-06-12-25-54/2011-05-06-12-28-01/856-2017-08-28-09-02-40.html>